HET LAND VAN AALST

TIJDSCHRIFT VAN DE
HEEMKUNDIGE VERENIGING
« HET LAND VAN AALST »

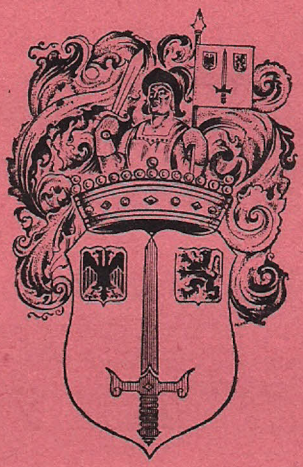

Jaargang VIII — 1956 Nr 6

Aan onze Leden !

Dit is het laatste nummer van de **achtste jaargang** van « Het Land van Aalst ». Het is geen afsluiten van een loopbaan, maar de inzet voor verdere aktiviteit, ... zo mogelijk meer en beter !

Het beheer van de « Heemkundige Vereniging van het Land van Aalst », **dankt**

al haar leden, vooral deze die reeds acht jaar trouw bleven aan de vereniging en dit ook zullen doen in de toekomst;

de ereleden en steunende leden, die veel bijdragen tot de illustratie van dit tijdschrift; slechts een wens : moge hun aantal vermeerderen !

Aan **AL** onze leden wordt een **DRINGEND VERZOEK** gericht, opdat zij onverwijld hun **bijdrage voor 1957,** zijnde **honderd frank,** zouden storten op postchekrekening nr 5869.11, van « de Heemkundige Vereniging van het Land van Aalst », Vorst. Wie meer wil en beter kan stortte als steunend lid (200 fr.) of als erelid (500 fr.).

Spaart U en ons last en onkosten door zo spoedig mogelijk uw bijdrage te betalen, zonder een postmandaat af te wachten.

Helpt uwe vereniging door het aanwerven van **nieuwe leden !** Iedere verhoging van het aantal, vermeerdert de mogelijkheid U meer bladzijden uit het verleden van streek en volk te bezorgen..

« Het Land van Aalst » brengt, ter gelegenheid van de zeventigste verjaardag van ons medelid en medewerker, de heer **CONSTANT THEYS,** een dankbare hulde aan deze onverpoosde werker op gebied van geschiedenis en heemkunde. Zijn ijverige toewijding is zeker vooral gegaan naar *Eigen Schoon en De Brabander,* maar ook ons tijdschrift, evenals tal van andere, zijn graag genoten kruimels « Uit het vroegere volksleven » ten deel gevallen.

Constant Theys is een man, die zich niet alleen in het leven heeft opgewerkt, maar spijts de last van een groot gezin, nog de nodige tijd vond om geestelijk brood te breken voor zijn medemensen.

God verlene deze noeste en toegewijde arbeider nog vele jaren een goede gezondheid, in dienst van zijn schoon gezin en tot een zegen voor zijn volk!

Een Volkstelling te Ninove in 1784

In mei 1784 ontving Ninove van de regering te Brussel een verordening van Z.M. Jozef II, waarin de magistraat verzocht werd over te gaan tot een volkstelling.

Deze ordonnantie legde er de nadruk op dat er niet diende overgegaan te worden tot een telling per haardstede maar dat het volstond het bevolkingscijfer vast te stellen bij benadering... « par approximation »... Het valt te betreuren dat deze keizerlijke ordonnantie zich vergenoegde met tamelijk vage voorschriften. Door deze spijtige tekortkoming krijgen wij geen grondige en volledige kijk op onze bevolking in 1784.

Er werd de magistraat voorgeschreven de pastoor enkele van de bij de ordonnantie gevoegde exemplaren van een tabel ter hand te stellen en hem te belasten ze behoorlijk in te vullen. Volgens deze tabel moesten het aantal geestelijke personen beider kunne, vervolgens de bevolking boven de 12 jaar en onder de 12 jaar per geslacht vermeld worden.

In 1784 was Bernardus Fransman pastoor te Ninove. Bij het doorbladeren van de door hem opgemaakte registers van de burgerlijke stand zijn wij getroffen door de grote zorg en nauwkeurigheid waarmede hij zich van zijn taak als « officier » van de burgerlijke stand kweet en dit in schrille tegenstelling met de slordigheid waarmede enkele pastoors in de XVII eeuw de registers van geboorten, huwelijken en overlijdens bijhielden. Dit feit levert ons reeds het bewijs dat pastoor B. Fransman de karwei, die de magistraat hem in mei 1784 oplegde, met de nodige oplettendheid zal uitgevoerd hebben. In het resolutieboek van de Ninoofse magistraat vinden wij een afschrift van de door pastoor B. Fransman ingeleverde lijst (1). Zij geeft ons de cijfers niet alleen in totaal, maar ook per wijk en gehucht voor gans de *parochie* Ninove. Maar, de Ninoofse parochiegrenzen vielen niet samen met de grenzen van de gemeente. Daarenboven strekte de parochie zich uit over het grondgebied van een andere gemeente nl. Herlinkhove. Aan de hand van deze lijst was het uitgesloten om het bevolkingscijfer van gans het grondgebied Ninove juist te bepalen. Van haar kant moest de magistraat zorgen voor de nodige aanvullingen om de centrale instanties in de mogelijkheid te stellen ook het bevolkingscijfer van de *gemeente* Ninove te berekenen.

De ordonnantie werd uit Brussel verzonden de 21 mei 1784. De ingevulde lijsten werden voorgelegd op de vergadering van burgemeester en schepenen de 3 juni. De stukken en het op de vergadering van het college opgestelde antwoord werden de volgende dagen in het resolutieboek overgeschreven. Er verliepen dus tussen de ontvangst van de ordonnantie en de uitvoering ruim veertien dagen. Ge-

(1) z. in de bijlagen de volledige documentatie.

zien de kleine uitgestrektheid van ons grondgebied en van dit van Herlinkhove, ook dat het hier ging om een bevolking van minder dan 3.000 inwoners, mogen wij aannemen dat de nodige tijd voorhanden was om de lijsten zonder overhaasting en met zorg in te vullen.

De lezer moge bij dit alles bedenken dat een « telling » in vroegere tijden zeker niet nauw-methodisch geschiedde als thans, toch, meen ik, biedt deze Ninoofse volkstelling van mei 1784 ons de nodige waarborgen van echtheid.

De ons overgeleverde cijfers stellen ons in de mogelijkheid de totale bevolking van de parochie, van het Ninoofs grondgebied en van de gemeente Herlinkhove vast te stellen. Alvorens hiertoe over te gaan blijkt het nodig eerst over de parochie te handelen, ook mede wegens de interessante bijzonderheden die de stukken ons daarover meedelen.

PAROCHIEGRENZEN

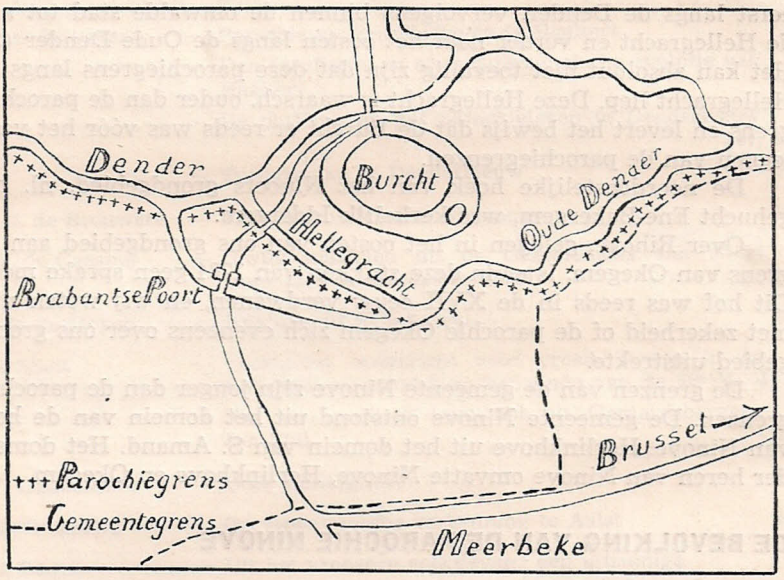

Grenzen Meerbeke-Ninove.

Aan de parochiegrenzen van Ninove kwam in de loop der vroegere eeuwen, bij mijn wete, geen verandering. De lijsten van pastoor B. Fransman en van de magistraat geven ons hier, aan het einde van het Oud-Regiem, een preciese afbakening van deze grenzen. Eerst vestigen wij de aandacht op een belangwekkende detail. Wij wisten dat de parochie Meerbeke zich uitstrekte over een deel van het Ninoofs grondgebied. Maar waar nu juist deze grens viel kon tot in de XVIII eeuw uit geen enkel stuk achterhaald worden. Volgens de pastoor B. Fransman begon de parochie Meerbeke aan een huis gelegen op de Burchtdam, geheten de Paternoster. Dus binnen de stad — en

niet buiten de Brabantse Poort, zoals wij vroeger steeds hadden gedacht. Maar waar deze « Paternoster » stond is weer onzeker. Vroeger was er aan de Paternostergang een winkel : « de Paternoster » maar niets zegt ons dat het in 1784 precies op die plaats stond. Ook huisnamen kunnen verhuizen ! De aanvullingen van de magistraat brachten de oplossing : « van aen de Crollekensbrugge met de voordere opsetene buyten de brabantsche poorte wesende geestelijck meerbeke ende weirlijck Ninove ». De Crollekensbrug ? Vroeger de Zeelmakersbrug, lag eeuwen lang op de Burchtdam. Van een andere Crollekensbrug is er nergens sprake. Deze brug bestaat niet meer... en was vroeger, op de Burchtbrug na, de langste van de stad. Zij was 13 m. lang, langer dan de brug over de Dender. Zij lag over de Hellegracht. Deze brede gracht liep van de Dender naar de Oude Dender en maakte eigenlijk deel uit van de versterkingswerken van de Burcht. Zij lag een eindje verder dan de vestgracht van de Burcht, boogvormig en parallel met dezelfde veste, dwars over de weg op Brabant van de éne denderarm naar de andere. De grens van de parochie Meerbeke liep eerst langs de Dender, vervolgens binnen de omwalde stad tot aan de Hellegracht en verder naar het oosten langs de Oude Dender (2). Het kan absoluut niet toevallig zijn dat deze parochiegrens langs de Hellegracht liep. Deze Hellegracht is waarsch. ouder dan de parochiegrens en levert het bewijs dat de Burcht er reeds was vóór het vastleggen van de parochiegrenzen.

De noordoostelijke hoek van het Ninoofs grondgebied, nl. het gehucht Ene-Bakergem, was kerkelijk Iddergem.

Over Rihove, gelegen in het oosten van ons grondgebied aan de grens van Okegem, is er in deze stukken van 1784 geen sprake meer. Dit hof was reeds in de XVII eeuw verdwenen, en wij weten niet met zekerheid of de parochie Okegem zich eveneens over ons grondgebied uitstrekte.

De grenzen van de gemeente Ninove zijn jonger dan de parochiegrenzen. De gemeente Ninove ontstond uit het domein van de heer van Ninove. Herlinkhove uit het domein van S. Amand. Het domein der heren van Ninove omvatte Ninove, Herlinkhove en Okegem.

DE BEVOLKING VAN DE PAROCHIE NINOVE

Volgens de gegevens van pastoor B. Fransman was de bevolking van de parochie Ninove als volgt :

	M.	Vr.	Tot.
Beneden de 12 jaar	340	362	702
Boven de 12 jaar	1012	1109	2121
Tot.	1352	1471	2823

De totale bevolking van de parochie bedroeg 2823 inwoners, 1352

(2) Ondertussen vonden wij nog een oudere bevestiging in de Acta Visitationes, a° 1741 : « hic a rivulo den hellengracht usque ad extra portam brabanticam sunt multa domus jurisdictionis temporalis ninoviensis et spiritis de meerbeke... »

van het mannelijk geslacht en 1471 van het vrouwelijk geslacht, respectievelijk 47,9 en 52,10 % van de totale bevolking.

Voor 100 van het m. geslacht waren er 108,8 van het vrouwelijk geslacht.

In deze berekeningen zijn begrepen de geestelijken en de knechten en meiden van de Abdij (z. bijlagen).

Deze indeling in « onder » en « boven » de 12 stelt ons voor een lastige vraag. Waarom 12 ? Wij zijn onmiddellijk geneigd aan te nemen dat de kinderen hun eerste kommunie deden met hun twaalfde jaar en dat er dus op een totaal van 2823 parochianen 75,1 % kommunikanten en 24,9 % niet-kommunikanten zouden zijn. Deze percentages verschillen slechts weinig met deze van de Gentse S. Niklaas parochie in 1681 : 74,9 % en 25,1 % (Berekening van Prof. van Werveke) (3). Het stemt echter tot voorzichtigheid als wij lezen dat uit sommige aantekeningen in de status animarum van deze parochie blijkt dat de eerste kommunie gedaan werd in het jaar volgend op de dertiende verjaardag (4). Dat in de parochie Ninove alle kinderen met 12 jaar reeds kommunikanten waren kan zeker niet aangenomen worden. Voor sommige kinderen zal dit wel boven de 12 en voor anderen boven de 13 geweest zijn. Het percentage van 75,1 kommunikanten lingt bijgevolg reeds boven het maximum !

DE BEVOLKING VAN DE GEMEENTE NINOVE

Gemakshalve werden al de wijken en straten vermeld in de lijst van pastoor B. Fransman en in de aanvullingen van de magistraat door ons genummerd (z. bijlagen).

Al de nummers met uitzondering van 13, 15, 18 en 19 maken deel uit van het Ninoofs grondgebied.

Deze bevolking was als volgt :

	M.	Vr.	Tot.
Beneden de 12 jaar	361	397	758
Boven de 12 jaar	1022	1129	2151
Tot.	1383	1526	2909

De totale bevolking van de gemeente bedroeg 2909 inwoners, 1383 van het mannelijk en 1526 van het vrouwelijk geslacht, respectievelijk 47,54 % en 52,46 % van de bevolking. Voor 100 van het mann. geslacht zijn er 110,4 van het vrouwelijk geslacht. Beneden de 12 jaar : 26 % en boven de 12 jaar 74 % van de bevolking.

DE BEVOLKING VAN HERLINKHOVE

De onderzochte stukken geven ons niet alleen het bevolkingscij-

(3) H. van Werveke, De Gentse Sint Niklaas parochie in 1681, Demografisch-historische studie, blz. 18-19, in : Handel. Maats. v. Gesch. en Oudh. te Gent, 1955, blz. 17-47.
(4) Id., blz. 18.

fer voor de stad Ninove maar ook voor de zuiver landelijke gemeente Herlinkhove.

Herlinkhove omvatte vier gehuchten (z. nrs. : 13, 15, 18 en 19) :

1. De wijk rond het kerkje, het dichtst bij Ninove gelegen, het eigenlijke Herlinkhove (moederkerk : parochiekerk van Ninove) met 174 inwoners.
2. Waalhove (kerkelijk Aspelare) met 67 inwoners.
3. Klein Herlinkhove (kerkelijk Outer) met 70 inwoners.
4. Leebeke (kerkelijk Ninove) met 121 inwoners.

De totale bevolking van de gemeente bedroeg in 1784 : 432 inwoners, 214 van het mannelijk geslacht en 218 van het vrouwelijk geslacht. Respectievelijk 49,5 % en 50,4 %.

Het percentage van het mannelijk geslacht is hoger dan te Ninove. Dit is te wijten aan het zuiver agrair karakter van deze gemeente. Toch zijn er meer inwoners van het vrouwelijk geslacht. Dit was niet het geval in 1709 (5). Het verschil tussen beide geslachten bedraagt in 1784 slechts 0,9 %, terwijl ditzelfde te Ninove 4,9 % bedraagt.

De bevolking « onder de 12 » : 48 jongens + 51 meisjes of 99 tegenover 166 + 167 of 333 « boven de 12 ». In percenten berekend : 22,9 % tegenover 77 %.

Deze percentages vertonen een opvallend verschil met Ninove : 26,3 tegenover 22,9 en 73,6 tegenover 77. Het is wel moeilijk aan te nemen dat het aantal kinderen per gezin geringer zou zijn te Herlinkhove dan te Ninove. Te Herlinkhove moet het aantal meiden en knechten percentsgewijze hoger zijn dan te Ninove vandaar deze 77 % « boven de 12 ».

In 1709 (6) waren er in de parochie Herlinkhove 23 dienstboden op 175 inwoners of 13,14 %. Op de 432 inwoners van de gemeente Herlinkhove in 1784 zou dit aantal meiden en knechten mogelijk ongeveer 60 kunnen bedragen. Daardoor is het percent boven de 12 jaar natuurlijk hoger. Deze toestand zal wel dezelfde zijn in andere landelijke gemeenten. Er zijn meer kommunikanten te lande als in de stad.

Het aantal huisgezinnen van de parochie Herlinkhove was in 1709 : 30 met in totaal 175 inwoners (7). Het aantal inwoners van dezelfde parochie (nrs. 13 en 15) bedroeg in 1784 : 295. Van 1709 tot 1784 steeg de bevolking van de parochie met 68,5 %.

Het aantal huisgezinnen van de parochie Herl. was in 1709 : 30. De gezinssterkte was 5,83. Zo wij 1709 als basis nemen dan waren er in 1784 op het grondgebied van de gemeente Herlinkhove : 74 gezinnen.

---

(5) z. H. Vangassen, Herlinkhove in 1709, in : L. v. Aalst, 1955, jg. VII, nr. 2.
(6) Idem.
(7) Idem.

Zo wij dan voor Ninove dezelfde gezinssterkte aannemen als voor Herlinkhove, komen wij voor beide gemeenten tot volgend

OVERZICHT

HERLINKHOVE (1784)

Bevolking :	432	(214 m. + 218 vr.)
Boven de 12 jaar :	77 %	
Aantal gezinnen :	74	

NINOVE (1784)

Bevolking :	2909	(1383 m. + 1526 vr.)
Boven de 12 jaar :	74 %	
Aantal gezinnen :	498	

NINOVE, 25 februari 1956. *H. Vangassen.*

BIJLAGEN

I. **Ordonnantie van Z.M. Jozef II over een volkstelling in mei 1784.**

L'Empereur et Roi

Chers et bien aimés, voulant etre informé sans delai et par approximation de la population de la ville de ninove, nous vous chargeons de nous faire rapport dans quinze jours avec les distinctions éronées dans les tablaux imprimés ci-joints, dont vous pourrez remettre des exemplaires aux curés de la même ville, afin qu'ils y suppleent le nombre des individus de chaque Etat y repris, mais le tout sans faire quelque démombrement ou recensement des maisons ou habitants, Sans avoir recours a quelque démonstration ou démarche publique, et en prennant a cet effet les éclaircissements particuliers qu'on jugera convenable, pour pouvoir déterminer par approximation le nombre apparent des individus de chaque classe. A tant, chers et bien aimés, Dieu vous ait en sa Sainte Garde de Bruxelles le 21 Mai 1784, (paraphé Kulb et plus bas etoit) par ordonnance de sa majesté (signé) T. de Reul, (la superscription sonne comme s'ensuit) A nos chers et Biens Aimés Ceux du Magistrat de Ninove, (plus bas étoit écrit) Service Conseil Privé.

(RA.G., Ninove, nr. 130, Resolutieboek, fol. 121 r., copie)

II. **Telling van de parochie Ninove door pastoor Bernardus Fransman** (1).

Lijste van de weirelijcke priesters, Geestelijcke orders van beyde de geslagten mans ende vrouw personen boven de 12 jaeren, mitsgaeders jongens ende meyskens onder de 12 jaeren geformeert binnen de stad ninove ende de prochie van heerlinckhove Ingevolge d'orders van sijne keyserlijcke Koninglijke ende apostolijcke Majesteyt van daete 21 mey 1784 als volgt :

Weirelijke priesters en religieusen		
Weirlijke priesters		5
Reguliere geestelijke :	manspers.	29
	vrouwspers.	24
		58

(1) De nummering is van de auteur van deze bijdrage.

	Mansp. boven 12	Vrouwsp. boven 12	Jongens onder 12	Meysk. onder 12
1. Van aenden paternoster tot aen den Dender	98	90	28	25
2. Van aenden dender tot aen den Molendender	70	65	16	18
3. De groote merckt deser stad	34	39	16	21
4. De Lange muntstraete	76	111	19	17
5. De verkensmerckt tot aen de beke van Judocus de mets	66	82	34	31
6. Op het cloosterplijn ende het straetjen agter den klijnen molen ende van aen de Geeraertsbergsche poorte tot aen den huyse van dheer petrus dupont	70	86	38	38
7. Van aenden wildeman tot aende Sterre	67	88	14	18
8. Van aen den wildeman tot aende Cloosterpoorte	75	82	33	33
9. Pover ofte S. Jooris straetjen	36	49	18	21
10. Kerkhofstraete met de drijpachters op de jurisdictie deser stad	170 (2)	134	39	42
11. Knechten ende meyssens in dabdij	17	4		
12. Neerwijck	49	56	16	21
13. Heerlinckhove	70	71	19	14
14. Van aen den wintmolen tot aende Geeraertsbergsche poorte	79	85	39	47
15 Leebeke	51	43	11	16
	978	1085	340	362

Geestelijke van beide de geslagten	58
Pers van beyde de geslagten boven de 12 jaeren	2063
Kinderen onder 12 jaren	702
Tot.	2823

(Ita est ondertekent B. fransman met paraphe past. ninov.)
(RA.G., Ninove, nr. 130, Resolutieboek, fol. 121 v.)

III. **Telling van de wijken buiten de parochie Ninove op het grondgebied van Ninove en Herlinkhove door de magistraat in mei 1784.**

16. Van aen de Crollekens Brugge met de voordere opsetene buyten de brabantsche poorte wesende geestelijck meerbeke ende weirlijck Ninove :

				samen :
93	102	41	55	291

17. Opsetene van de gehuchten Baeckergem ende d'Heene wesende geestelijck Iddergem ende weirlijck Ninove :

38	32	10	10	90

18. Opsetene van het gehuchte Walhove wesende geestelijck Aspelaere ende weirelijck heerlinckhove :

23	28	9	7	67

19. Opsetene van het gehuchte clijnheerelinckhove wesende geestelijck Oultre ende weirelijck heerlinckhove :

22	25	9	14	70

(RA.G., Ninove, nr. 130, Resolutieboek, fol. 121 v. en 122 r.).

(2) De som van deze kolom is 1028 en niet 978. De vergissing bij het overschrijven werd waarschijnlijk begaan bij post nr. 10 waar het 120 zou moeten zijn in plaats van 170, veel te hoog tegenover de vr. 134.

Uit Baardegem

Bijna ieder stad of dorp heeft de « eer » een spotnaam te dragen. Een geschiedkundige gebeurtenis of een legende zette de naburige gemeenten aan dat te illustreren met spotnamen. Wie onder U kent niet de « **Stropdragers** » (Gentenaars), de « **Schaapkoppen** » (de Lierenaars), de « **Maanblussers** » (de Mechelaars), de « **Kristene Joden** » (de Turnhouters), en zo meer.

De « **Varinkdosers** » (Varensdorsers ?), minder bekend, zijn de inwoners van **Baardegem.**

In kleinere gemeenten worden de inwoners zelf nog gedoopt met een bijnaam en een spotnaam. Baardegem ontsnapt niet aan die algemene regel. Wij zullen verder uit het ingezameld materiaal trachten af te leiden, welke eigenschappen of gebreken bij de volksmens, in het geven van bijnamen tot uiting komen.

Alzo werden voor Baardegem al de bij- en spotnamen opgetekend die konden worden achterhaald. En deze verzameling is een kostbare aanwinst voor de Folklore van Baardegem, die niet mag verloren gaan.

Het onderzoek geschiedde volgens de bijzonderste straten en wijken. De familienamen werden alfabetisch gerangschikt, met er achter de bijnaam. Waar het mogelijk was werd de vermoedlijke oorsprong van de bijnamen bijgevoegd.

Als bijnaam beschouwen we alle namen die een persoon, een gezin, een familie of « sibbe » in het oog van de bewoner volledig identificeren en, anders dan op zuiver dialectische gronden, afwijken van de officieel geboekte familienaam (+ eventueel voornaam). De voornaam werd beschouwd als bijnaam, indien het hele dorp of een groot deel er van, door die voornaam **alleen** de drager er van, onderscheidt van alle andere dorpsbewoners.

Zo werden beschouwd als bijnamen : « Neken », « Dowweleer », « Dowweleers' Kamiel », omdat ze een andere gevoelswaarde hebben dan « René de Maeseneer », « De Dobbeleer » of « De Bobbeleer Kamiel »,

I. Lijst van Namen en Bijnamen.

1. — ELDERBERG-BERG

ALBRECHT, Johannes : « **LOERE-WENTJ** », naar vaders bijnaam : de « **LOEREN** ».
COOREMAN, Frans : « **PEKENS SOOI** », naar de vader.
DE BLOCK, Sus : **BLOCK.**

DE BOLLE (Kinderen —) : **WALENS.** Een erfenis van overgrootouders, die uit Wallonië kwamen.

DE BRAECKELEER, Frans : **BRAECKELEER.**

DE BRUYN, Eerw. Pater Missionaris. Van Xaveer Van Mol kreeg de Pater de bijnaam « **NOG-EN-NOG** ».

DE DECKER, Jozef : **METTEMANS' JEF,** omdat vader het beroep van « metteman = mutteman » (kalverkoopman) uitoefende.

DE DOBBELEER, Kamiel : **DOWWELEERS' KAMIEL** », de familie heet « **DOWWELEERS** ».

DE GOLS, Alfons : de familie heet « **LAMMENS** », naar het Hof van « Lammens ».

DE MAESENEER, Alfons : « **TONTJEN** » ('t haantje), verwarring met voornaam « Toontje ».

DE MAESENEER, Emiel : « **TISTEWIE** » naar de grootouders.

DE MAESENEER, (de kinderen —) : « **TISTE-PIES** », naar de grootouders.

DE MAESENEER, Lowie : « **DE WITTEN** ».

DE MAESENEER, Petrus : « **PITJ VAN TISTEWIE** ». De familie heet « **BERGE-MARIE** » naar de vrouw, die Marie heet.

DE MOL, Frans : « **PAT** », volgens het gezegde « wij gaan het « **pad** » (hofpad, naar huis toe) nog eens op.

DE NIL, Jozef : « **DE ZOUTEN** ».

DE NIL, Leo : « **DE WITTEN** » of « **HAARKLEM** ».

DE RIDDER, Frans : « **DE KLEINE PRUIS** ».

DE SMET, Alfons : « **ROEENBOL** » (rode bol), naar het ros haar van vader.

DE TROCH, Frans : « **BLAAS** », omdat hij veel dronk tijdens de bietenoogst in Frankrijk.

DE VOS, Frans : « **VOSKEN** ».

DE VOS, Remi : de familie heet « **PEEWILLEMS** » : naam van voorouders.

DIERICKX, Jan : Jan **POLLIJN** : werkte bij « Pollijn ».

DUBOIS, Frans : « **HITTELEER** » : geleek op Hitler (?). « **SNUIFDOOS** ». De vrouw noemt men « **SEMMES' REFIEN** ».

FIES, Frans : « **SJERSKAMP** » : de vader van de vrouw « Sjerskammes' Alène », was herkomstig van « Sjerskamp ».

JACOBUS, Jozef : « **MESPELAAR** », omdat voor zijn huis immer een mispel groeide.

MEERT, Theofiel : « **SCHEPERS'-FIEL** » : de grootouders oefenden het ambacht van « Scheper » uit.

PHILIPS, Fideel : « **MENNE** », naam die hij als Brusselwerkman te Brussel kreeg.

PIETERS, Filemon : de familie heet « **MOTJEN DOKES** ».

POTS, Frans : « **POTSKES' FRANS** ». De vrouw heet «**KIPPES' LIS**».

POTS, Lowie : « **SMOKKELEER** », eens zijn « bedrijf ».

POTS, Lowie : « **VELOMAKER** », naar ambacht. « **BIJ SJARLO** », naar de vrouw.

PUTTEMANS, Frans : de familie heet « **JACOPPENS** » : oud huis was van de vrouw : « **JACOPPENS FINNE** ».

TIMMERMANS, Jan : « **DE METSER** », naar ambacht.
VAN DAMME, Frans : « **DE ZWARTE** », was bruin van gezicht.
VAN DAMME (Weduwe —) : « **URSELA** », naar haar doopnaam.
VAN DEN BRANDE, Lowie : « **SCHELLE-KET** », omdat hij alle weken eens bij de slachter een « schelle ket » ging halen.
VAN DER STRAETEN : de familie : « **KLEINE JEVVES** », naar grootvader Jozef.
VAN DE VELDE, Remi : « **KORRINUS** », naar vader « Quirinus ».
VAN HANDENHOVE, Jan : de familie « **KOENTJENS** », naar de naam « Koenraad » (?).
VAN LEMBERGHE, Ivo : de familie : « **VAN LEMBERGHES** ».
VAN LANGENHOVE, Alfons : de familie heet « **RIKKES** », naar vader « Hendrik ».
VAN MULDERS, Hyppoliet : de familie heet « **DOLVENS** », naar de vrouw, « Tekkes Steer » (naar waar ze was opgevoed).
VAN NIEUWENBORG, (Weduwe —) : familie : « **ANZENS DIZZEN** » (haar man), naar de naam van grootmoeder Anna.
VERHASSELT, Petrus : « **POETERKES PEE** », naar grootmoeder « Poe ».
VERSTRAETEN, Eugeen : « **DEELENS** », naar de grootouders.
WILLEMS, Constant : « **JANNEKEN TJEF** », vader gebruikte bij het spreken altijd het woord « Tjef-tjef ».

2. — DORP

ALBRECHT, Frans : familie : « **LAMME-NOOKES** », naar overgrootouders en naar de naam « (Be)nooi». « **LISSENS** », bijnaam van schoonouders.
BIESEMAN, (Weduwe —) : « **SCHIPPERS** », omdat de familienaam van haar oom « De Schepper » is(?).
BLINDEMANS, Cesar : « **MEESTERS' CESAR** », omdat vader onderwijzer was.
BUCHERS, Alfons : «**PETJEN ARGENTIN** » 1) omdat de vader van de vrouw naar Argentinië wilde 2) de vader der vrouw was in Argentinië geweest (?).
CALLAERT, Felix : « **PEUDAERS' FELIX** » **:** heeft op het hof **van** « Pedaers » gewoond.
CALLAERT, Victor : familie : « **COLORADOKEVERS** » **:** zij zijn klein van gestalte en liepen met een coloradokeverspeld.
CASSIMAN, Lowie : familie : « **NAUBIS** » of « **VODDE MARIE** », naar zijn bedrijf van lompenkoopman en de naam (Marie) van zijn vrouw.
CLAUWAERT, Karel : « **DEJAAR** », naar bijnaam van vader.
COOREMAN, Laurent : « **SLEKKE-RENG** » = Laurent van Slekke.
DE BOECK, Henri : « **BOEKE-RI** ».
DE BOECK, Jan : « **BOEKE-JAN** ».
DE BLOCK (Weduwe —) : familie : « **ARJETTENS** » : moeder heette « Henriette ».
DE BOLLE, Raymond : « **WALENS' REMONG** ». « **BOLLE** ».

DE BRANDT-DE PLECKER : familie : « **TRESKEN** », naar de naam van de vrouw.

DE BRANDT, Kobe : « **KOBE VAN GABRIELS** ».

DE MAESENEER, Frans : « **LAL VAN LANSENS** ». Zijn zuster kon « Frans » niet uitspreken en zei « Lal ».

DE MAESENEER, René : « **DE KLEERMAKER** » beroep; « **NEKEN** », « **LANSENS' NEKEN** ».

DE MEULENAER, Henri : familie : « **MANTENS** », naar naam « Armand » van de overgrootouders.

DE PAUW, Frans : « **ARJETTENS' DIKKEN** » : moeder heette Henriëtte en hij was zeer dik toen hij klein was.

DE PLECKER, Frans : « **SOOI VAN DIKKE TINNE** » : moeder was zwaarlijvig.

DE RIDDER, Frans : « **POLDUSSENS FRANS** », naar de naam « Leopold » van de schoonvader (Poldussens).

DE RIDDER, Frans : « **KOSTERS' LAWAAR** » of « **KOSTERS' VOGEL** », uit zijn jeugd.

DE RIDDER, Frans : familie : « **PETITJENS** » (Fr. : petit) : allen waren klein van gestalte.

DE RIDDER, Jozef : « **JEKKEN VAN STEENLANDT** » : in de vroeger gehouden herberg was 't uithangbord « 't Steenlandt ».

DE RIDDER (Weduwe) : familie : « **KOSTERS** », naar het ambt van haar man.

DE STROOPER, Frans : « **STROPERKES' FRANS** » of : familie : « **DESTELS' PAULINE** », naar vrouw wier ouders in de herberg « In den Destel » woonden.

DE SMET, Jozef : « **PRUIMES' JEFKEN** » : grootvader « pruimde » veel.

DE WOLF, Frans : « **BOEERDER** » : vader zei altijd : « Ik zal d'er een gat doorboeëren (doorboren), dat ik er mijn rijg kan doorsmijten ».

DE WOLF, Jozef : « **BEENHOWERS' JEF** », naar het ambacht.

FIES, Jozef : familie : « **MANEKES MARIA** ».

HEYVAERT, Benoit : « **BAUKE-NOOI** ».

HEYVAERT, Frans : « **KLEERMAKER** », naar ambacht of « **KONIJN** » om zijn stropen.

JOOSTENS, Frans : familie : « **PENJZENS** » (= pensen : worsten). Vader slachtte varkens bij de boeren.

JOOSTENS, Oscar : familie : « **SEKRETARISSENS** » als gemeentesekretaris.

MOORTGAT, Karel : familie : « **MEESTERS** » of « **DEN BOVEMEESTER** » als gewezen hoofdonderwijzer.

PEIRLINCKX, Jozef : « **SJIEKER** », omdat vader veel pruimde (« sjiekte »).

POLLIJN : (Weduwe —) : familie : « **BROUWER** » : ambacht van haar man, « **BAZENS** », bezat vele herbergen; « **PEERENS** » : vader heette « Pee », op hem werd een volksdeuntje gemaakt : « Pier... Lala... ».

PUTTEMAN, Alfons : « **JACOPPENS** » : Moeder heette Jacoba.

RAEMDONCK (de kinderen —) : « **'T HOF VAN BIESEN** », naar de naam van het door hen bewoonde hof.

RAEMDONCK, Theofiel : « **BOERKEN** » : werkte van jongsaf altijd op het veld.

ROGGEMAN, Gustaaf : familie : « **PLASSENSHOF** » : woont op het oud « Hof van der Plas », vroegere eigenaars werden « Plassens » genoemd.

DE GOLS, Alfons : « **DOEF** » : ging te Moorsel werken bij « Doeves ».

FIES, Achiel : « **MAALDER** », naar zijn beroep (molenaar).

SAEYS, Leo : « **EIERMANS' LEO** » : vader was eierhandelaar.

SANDERS, Remi : « **BEZZE** »; familie : « **BEZZENS** », omdat grootvader ging wandelen met de « beurs » bij zich.

UITERSPROT, Adolf : familie : « **CENTENHALVES** » : grootvader was barbier en schoor de mensen voor anderhalve cent (goedkoper dan elders).

VAN CAUTER, Petrus : « **PEE BERGOP** » : zijn huis te Wieze stond op een « bergje ».

VAN DEN BOSSCHE, Alfred : « **BAARDJE** » : draagt een baardje.

VAN LANGENHOVE, Jozef : familie : « **DO'S** ». Vader heette « Do », of « **VARKEN** », naar bijnaam van schoonvader.

VAN LANGENHOVE, Valerie : « **BOTERVILLA** » : was directeur van de « Samenwerkende Melkerij ».

VAN LANGENHOVE (Weduwe —) : familie : « **PEETERS** » naar de grootouders.

VAN VAERENBERG, Gustaaf : « **DESTELS' SMET** » : vader noemde hem : « onze smid ».

VAN VAERENBERG, Petrus : familie : « **DE CILIAKENS** », naar naam van moeder « Cecilia ».

VEREECKEN, Rosine : « **VEREECKENS' TITJEN** ».

VERSTRAETEN, Jozef : « **DEELEKENS** » (familie) : vader heette « Fideel ».

VINCK, Fideel : « **DEN BAKKER** » : naar ambacht.

3. — KERKSTRAAT

BRUNECLAIR, Frans : « **DEN BRUINEN** » : naar hun naam (vader).

CHERRETE, Ernest : familie : « **SERETEKENS** ».

COOREMAN, Theo - **DE PAUW,** Jozef : « **PEERDEMOLEN** », naar vorm van hun huis.

CREYGELMAN, Honorine : « **TIETS** » : naar haar kleine bazar.

DE BOECK, Jan : familie : « **POLLE-MONGES' FINNE** » : naar vader der vrouw : was « **POLLE-MONG** ».

DE BOECK, Lowie : « **VOSSE LIZA** » (familie) : naar haarkleur der vrouw.

DE CLERCK, August : familie : **GUSTENS**, naar de voornaam.

DE MEERLEER, (Weduwe —) : familie : « **BLOKMAKERS** », naar ambacht.

DE MEERSMAN, Angelique : « **BAKKERSLIK** » : naar ambacht.

DE RIDDER, Alfons : familie : «**LUIPAERTENS**», naar naam van moeder

DE SMET, (de kinderen —) : «**BEENHOUWERS**» : naar ambacht, of «**PRUIMES ODIEL**».

D'HAUWER, Jozef : «**DE GEMEENTEONTVANGER**», naar zijn ambt.

DOOMS, Petrus : «**PAAIKE VAN SETTENS**» : moeder heette Sidonie.

DUBOIS, Isidoor : familie : «**HET SCHEERHUIS**», naar ambacht van schoonouders.

HOFMAN, Frans : «**DE MEUBELMAKER**» naar ambacht.

PAUWELS, Albert : «**BRECKX**».

VAN DAMME, Leonard : familie : « **RONENS MARIE** ».

VAN DAMME, Petrus : «**PEE RAT**» : was als kind zo vlug als een rat.

VAN DEN BRANDE, Theo : «**SJALEKES' FIEL**», naar zijn grootvader.

VAN DEN BROEK, Alfons : «**MELKMAN**», naar zijn beroep.

VAN LANGENHOVE, Raymond : «**VERISSENS**».

VERHASSELT, Petrus : «**LEPPER**» : naar de naam van het huis.

4. — MOLENSTRAAT

ARIJS, Alferik : «**BELLEWATER**» : bezijden het huis lag een «bellewater» : een put, waar de dieren komen drinken in de wei. «**ROZE UIT 'T BELLEWATER**» (de familie).

BLINDEMAN, Jozef : «**MEESTERS**» : vader was onderwijzer.

BRECKX, Jozef : «**DE MOES**», naar de naam van moeder.

COOREMANS, (Weduwe) : «**CELLE BAUK**».

DE BACKER, Frans : «**FRANS VET**» (vader was zeer dik) of «**EENOOG**».

DE BLOCK, Filemon : «**PLEKKER-MONG**» : vader was «plekker» of «**DEN TURK**».

DE BOECK, Alfons : «**PINELLE**» : het huis was vroeger herberg en droeg die naam.

DE BOECK, Henri : «**MANKESMET**» : naar een gebrek.

DE BOECK, Jacobus : «**BAKKER**», naar ambacht; «**KOBE UIT DE WEDDE**» : naar de naam van het huis, waar hij woont.

DE BOECK, Leo : «**DE VELOMAKER**», naar ambacht.

DE MEERSMAN, Emiel : «**KOSTERSMIEL**» : werkte vroeger bij «Kosters»; of «**DEN BOKSER**».

DE RIDDER, Frans : familie : «**LIKE UIT 'T SCHOON HUIS**» : moeder sprak altijd van een «schoon huis».

DE RIDDER, Gustaaf : familie : «**LUIPAERTENS**» : naar de moeder (vgl. De Ridder, Frans, Kerkstraat).

DE RIDDER, Hubert : «**FABER**» : dweepte met de Franse renner «Faber».

DE RIDDER, Remi : «**LUIPAERTENS' BURGEMEESTER**» : beweerde, dat hij burgemeester zou worden.

D'HAUWER, (de kinderen —) : «**TREZENS**», naar de naam van moeder Therese.

DOOMS, (Weduwe —) : «**MIEKE KEES**» : leurt met kaas.

HEYVAERT (Weduwe —) : «**PATATTTEKUISER**» naar haar geboortehuis.

MONSIEUR, Kamiel : familie : «**KOLTOENES**» : in zijn huis woonde vroeger een zekere Karel Toen.

PUTTEMAN, Petrus : «**MEUBELMAKER**» : ambacht.

ROGGEMAN, Constantien : familie : «**WUITENS**» : vroeger uithangbord der herberg : «In den Wuiten».

ROGGEMAN, Jozef : «**COOREMANS**» (familie).

RUISINCK, René : «**DE MAALDER**» : was vroeger knecht op molen.

SANDERS, Clement : «**BEZZE MANG**».

VAN DAMME (Weduwe —) : «**DE SNEP**» (bijnaam van vroegere bewoner).

VAN DEN BOSSCHE, René : «**DE KROMMEN**», (gebrek); «**DEN NIEUWEN-BOER**» : vreemdeling en was tuk op nieuwigheden in landbouw. Zijn vrouw wordt «**MIJ(N)-WIJF**» genoemd, omdat hij zo van haar spreekt.

VAN DEN BROECK, Benoit : «**MOZES**»; «**LOENTER**» = met de slentergang.

VAN DEN WYNGAERDE (Weduwe —) : «**MISKODENGES**».

VAN DER MEERSCH, Jozef : «**DEN DJEK**», «**WIETERS' JEF**» : «wieter» = kleine.

VAN EECKHOREN, Clement : «**KOESTEERTENS CLEMENT**» : afkomstig uit «De Koesteert» een herberg tussen Moorsel en Meldert.

VAN MULDERS, Alfons : familie : «**FIEKA'S**» : schoonmoeder heette «Fika» — Ludovica (van de Perre).

VAN NEYGEM, Oktaaf : familie : «**KLET**», naar zijn vrouw «Coleta»; of «**SCHOON NETTEKEN**».

VAN LANGENHOVE, Lowie : 1) «**ZEEPSCHERF**» : naam van zijn hof en van vroegere herberg, waar ook geschoren werd. 2) «**RIJSPAP**». 3) «**DE ZWINGEL**».

VEEKEMANS, Marcel : «**DE GENTENEER**» : is afkomstig uit Gent.

VERBEEREN, Theofiel : familie : «**BEERENS**» : vervorming van familienaam.

VERMEIR, (de kinderen —) : «**NELLISSENS**» : vader heette «Cornelis».

5. — EERDEGEM

BEECKMAN, (de kinderen —) : «**BELOKENS**» : naar moeder «Beloo».

CASSIMAN, Alfons : «**DE KROL**» : allen zijn «krullekoppen».

COSTERS, Jozef : «**SINT MERTENS' JEF**» : vader speelde eens «Sint Marten» en liet zich door de schoonsteen glijden in het huis waar hij verkeerde.

DE MEERSMAN, Frans : «**SOEEMAN**» (= Sooi-Man).

DE RIDDER, Remi : «**DE VELDMUIS**» naar naam van hof of herberg.

DE RIDDER, Remi : «**LIKKES' MEN**».

DE RIDDER, (Weduwe —) : «**STRONTENS GENIE**» (Eugenie) : de kinderen waren raar gekleed, hadden zwart haar en waren donker van uitzicht.

DE ROP, Henri : «**RIEKEN KAAT**» (koud) : rijdt met roomijs rond.

DE SMET, Leo : «**DEN BOED**» : naar de lange baard van vader (?).

DIERCKX, Henri : 1) «**ZWIS**» : was «Suisse» in de kerk; 2) «**HEINTJEMALHEUR**» : deed de koeverzekering; 3) **WARTENS' HEINTJEN** : naar vader Edward en zijn voornaam «Hendrik» of «Henri».

DIERICKX, Johannes : «**WARTENS WESJ**» (Wesj = Wannes).

DIERICKX, Lowie : «**WARTENS WITJ**» (Witj = Lowie).

HENDRICKX, ... : «**MOLENHUIS**», naar naam der herberg.

HEYVAERT, Theofiel : familie : «**GORENS' WANNE**», naar moeder «De Goor».

JACOBS, Petrus : «**HET BOERKEN**».

KIEKENS, Frans : «**DE KIEK**» : vervorming van familienaam.

MERTENS, Maurits : familie : «**CRYGELMANS' MELLE**» : Melle naar moeder. «De Crygelman», was de naam van een hof of een herberg.

PEIRLINCKX, Alfons : «**DE BOONE**» : vader speelde voor de grap de rol van notaris «Boone».

PIETERS, Theofiel : «**FILLEMAN**» : naar zijn doopnaam.

PONET, Cyriel : «**DE BLOEMIST**», naar bedrijf.

SCHOONJANS, Victor : «**BEZZELODDENS' of BEZZENS' VICTOR**», naar de familie «Sanders».

STIJLEMAN, Jan : familie :«**DIKKE TRIEN**», naar schoonmoeder «Dikke Trien».

UITERSPROT, Theofiel : familie : «**STEFFE UIT DE BLAREN**», naar vrouw : vroeger was het huis de herberg «In de Blaren».

VAN DEN ABEELE, Clement : «**MANG VAN BOEKEMIE**», naar moeder.

VAN DEN BROECK, Lowie : «**DE ZEVENSTE**» : schoonvader was «zevende zoon».

VAN DER ELST, Kamiel : familie : «**LOEREMANS**» : toen de eerste trein door Baardegem zou rijden, zei grootvader Van der Elst : « Ik zal nog eens gaan « loeren », of hij niet komt ». Later werd het huis de herberg « In den Loereman ».

VAN LANGENHOVE, Arthur : « **TIRKESLAP** » : was melkvoerder en bracht voor de boeren « slap » of afgeroomde melk mee.

VAN LANGENHOVE, Frans : famillie : « **NOEEKENS** », naar de naam van de schoonvader « Benoit ».

VAN LANGENHOVE, (Weduwe —) : familie : **BAKKERSOEES** » : ambacht en naam van de man : Sooi of Fransooi.

VAN NEYGHEM, Theofiel : « **FIELSOEP** » : had tijdens de oorlog toezicht op soepbedeling.

VAN NUFFEL, Lowie : « **DEDAT** » : door hem gebruikte uitdrukking; « **DE BLOKMAKER** » (klompenmaker) : ambacht.
VAN SINAY, Jan-Baptist : « **BOSMANS' TIST** » : « Bosmans » naar de vrouw.
VERBEIREN, Albert : « **DE SCHILDER** » : naar zijn ambacht.
VERHERSTRAETEN (de kinderen —) : « **KILO** », toen vader geboren werd, woog hij 1 kilo.
VINCK (Weduwe —) : « **BEENHOUWER** » : naar ambacht van de man.

6. — HOOGSTRAAT

BRECKX, Filemon : familie : « **BAKKERRINNENS** » : stamt af van bakkers en vader heette Severinus.
COOREMAN, Lowie : « **DEN DIKKEN** »; familie : « **BLAUWBEZZENS' FINNE** », naar vrouw : naar de herberg : « In de blauwbezem ».
CORNELIS, Frans : « **DE PUIT** » : geërfd van vader.
COSTERS (Weduwe —) : familie : « **SINT MERTEN** » vgl. Costers Jozef, Eerdegem.
DE BIE, Jozef : « **DE SCHILDER** », naar ambacht.
DE BIE (Weduwe —) : familie : « **POERENS** », naar grootouders : « Poereke Trien ».
DE CLERCK, Edgard : « **LOEREKES** » : naar vader; « **SERETEKES** » (familie).
DE CLERCK, Jozef : « **SJAMPETTERS** » (familie) : vader was veldwachter.
DE DECKER, Kamiel : familie : « **METTEMANS** : vader was mutteman ».
DE GOLS, Alfons : « **ZAGERS' FONG** » : vader was « boomzager ».
DE GOLS, Frans : « **DE SJAMPETTER** » : is veldwachter.
DE MAESENEER, Lowie : « **LOEES LODDEN** » : naar moeders naam « Loos » en « Lode ».
DE RIDDER, Frans : « **DE KEESMAN** », uit huis waar kaas verkocht werd; familie : « **FRANSOEEKENS** ».
DE RIDDER, Jan : « **GROENE ZJANG** » : vader was « De Groene »; de vrouw : « **VODDERINNE** » : moeder reed rond om lompen.
DE RIDDER, Maurits : « **ONS HUIS** » (familie) : naar naam van de herberg.
DE RIDDER, Victor : « **POLLENS' TOOR** » : naar doopnaam van vader Leopold.
DOOMS, Leopold : « **SETTENS POLLEKEN** ».
GIJSSEN, Frans : familie : « **GOREEENS** ».
JANSEYGHER, Theofiel : familie : 1) « **LINUSSENS** », naar schoonvader Marcellinus ». 2) **KENINGSKENS** » (koningskens) : zijn allen kleintjes. 3) « **ZWETTEKENS** » : hebben zwart haar en bruine huid.
JOOSTENS, Jozef : « **PENJENS' JEF** » : vader was varkensslachter.
JOOSTENS, Remi : « **DE BROUWER** » : het huis is altijd een brouwerij geweest.

MOENS, Kamiel : « **DE LANGEN** »: naar zijne gestalte.
NULANT, Raymond : « **DE SCHOUBOER** » : hadden vroeger veel schapen.
SEPTEMBER, Paul : familie :« **ZEELDRAAIERS** » : vader was « zeeldraaier ».
STIJLEMAN, Henri : « **DIKKENS' HEINTJEN** » vgl. Stijleman Jan, Eerdegem.
VAN DAMME, Joris : « **DIKKE FINNE** » (vrouw) : « Fien » de vrouw is dik.
VAN DEN BOSSCHE, Egied : « **STEKKES' GIELEN** » : ze leurden met « stekken ».
VAN DEN BRANDE, Emiel : familie : « **DE SCHAAPBOERKENS** : woonden vroeger op het hof van een schapenboer.
VAN RANSBEEK, Alfons : « **DEN BLOTEN** » of kaalhoofdige.
WILLEMS, Jan-Baptist : « **GORREKES' WANNES** », naar « Gregoria » (moeder).
WILLEMS (de kinderen —) : 1) « **ZWANENNEST** » : naar het hof; 2) « **DE VLOEREN HAAN** »; 3) « **VOSSEN HOND** » : naar kledij; 4) « **WETTENHOF** (« wet » = wrat) »; 5) « **SUSKE WILLEMS** » : naar de grootvader « Franciscus Willems ».

II. Bespreking van het ingezamelde materiaal.

Wat leert ons nu deze lijst in verband met de naamgeving door het volk en meer in het bizonder de inwoners van Baardegem ?

Wij weten dat de voornaam onveranderlijk wordt vastgelegd bij de aangifte, op de Burgerlijke Stand, van het nieuwgeboren kind en dat, sedert de Franse revolutie, de familienaam, overeenkomstig welbepaalde en in wetten vastgelegde beginselen wordt overgeërfd. De voornaam, die tot vóór enkele jaren enkel in zijn Latijnse vorm werd geboekt, werd door het volk en niet minder door ouders en familieleden aangepast aan taal en dialect, zoniet aan de « gevoelsnoden » van het gezin. De familienaam daarentegen was niet aan iedereen bekend, er waren te veel mensen met dezelfde familienaam, of er was iets typisch aan de familie met betrekking tot lichaamseigenaardigheden, beroep, hebbelijkheden, afkomst, woonplaats en dies meer, iets dat toeliet te onderscheiden of te spotten en, in zekere zin, nauwkeuriger persoon of familie aanduidde dan de ambtelijke naam, of tenminste beter overeenstemde met een niet altijd bewuste, maar toch aangevoelde werkelijkheid.

Zelfs wanneer de volksmens vrede neemt met de « eigenlijke » familienaam, blijft die niet totaal onveranderd, tenzij er geen reden tot wijziging bestaat. De eigenlijke familienaam wordt in het Nederlands vaak voorafgegaan door « de », « van de », « van der », « van ». Het is nu wel merkwaardig dat de woordjes « van », « van de », « van der » steeds behouden blijven, terwijl het woord « de », wegvalt : « De Block » wordt « Block », « De Ridder » wordt « Ridder », « De Boeck » « Boeck ». Bovendien — en dit is ook het geval voor

eigenlijke bijnamen en spotnamen — wordt de naam ter aanduiding van de familie vaak in het meervoud gesteld en wordt een vertegenwoordiger van die familie meestal aangeduid door die meervoudige familienaam in de genetief — de genetief is niet dood bij het volk! — gevolgd door de voornaam. Die meervoudsvorm is altijd « s » of « e(n)s ». Gaat de naam reeds uit op « s », dan krijgt die naam meervoudige betekenis. Stemt de schriftvorm van de naam niet overeen met de gewesttaal, dan wordt die vorm, wat klinker en medeklinkers betreft aangepast.

Het gezin van « **Kamiel de Dobbeleer** » heet aldus « **Dowweleers** ». Het hoofd van het gezin is « **Dowweleers' Kamiel** », zijn zoon, Jozef, « **Dowweleers' Jef** ». Men zal vragen « Zijn Dowweleers thuis ? ».

Het is zelfs mogelijk dat die familienaam wordt voorafgegaan door de stichter van de familie als afzonderlijke tak. Zo spreekt men van « **Suske-Willems** » (de kinderen Willems) en « **Pee-Willems** », van « **Zjang van Suske-Willems** » **of** «**Suske-Willems' Zjang** » en « Suske-Willems **hebben** dat verteld », waarbij familienaam plus voornaam tot een gesloten begrip en dus bijnaam in het meervoud geworden zijn.

Niet altijd echter krijgt de familienaam meervoudsvorm of -betekenis. Bij de op medeklinker uitgaande familienaam wordt soms een verbindings-« e » gevoegd en de voornaam dadelijk aangesloten : « **Boecke Jan** » (De Boeck Jan) is een beperkt familiebegrip : men gaat bij Boecke-Jan, ook als men de zoon wil zien; maar het woord blijft altijd enkelvoud. De als achtervoegsel bijgevoegde voornaam moet kort zijn en dus wordt bij langere voornamen enkel het beklemtoonde deel er van genomen, als bij « **Boecke-Ri** » (De Boeck Henri).

Het is niet nodig dat de huidige familievader nog altijd op die naam staat ingeschreven : bij het volk is naamovererving ook mogelijk langs de vrouw, vooral als de man bij haar introuwt; en als men huis of hof koopt of bij iemand inwoont kan men heel gemakkelijk de naam — en ook de bij- en spotnaam — der oude bewoners meekopen.

Zo heet « **Pee-Willems' Remi** » op het gemeentehuis « **De Vos** », « **Deelens' Zjeen** » « **Eugeen Verstraeten** » en « **Jacoppens' Fong** » « **Alfons Putteman** ». En **Maurice Boel,** die bij « **Suske-Willems** » woont wordt soms « **Maurice van Suske-Willems** » en eens uitzonderlijk « **Suske-Willems' Maurice** » genoemd.

Ook voornamen worden overgeërfd tot aanduiding van de familie : zowel van de man als van de vrouw, van de voorouders, als van de vroegere huis-, hof- of herbergbewoners, naargelang de omstandigheden. Het is klaar dat die voornamen wijzigingen ondergaan in verband met plaatselijke spraakgewoonten en als verkleinwoord of in het meervoud kunnen optreden.

Iedereen in Baardegem kan je zeggen, waar « **Neken** » (**René** de Maeseneer) woont. « Neken » is geen voornaam meer. « Neken » zegt alles over de persoon. Er zijn in de gemeente nog andere mensen die « René » heten. Niemand van hen is « Neken » zonder meer.

Zo is het met Wwe **van Damme**: zij is « **Ursela** » en die naam onderscheidt haar volledig van alle andere dorpsbewoners. Zo heet het gezin van de Clerck **August** ook « **Gustens** », hier de meervoudsvorm, als verzamelwoord.

De tot enkelvoudige of meervoudige familienaam gegroeide voornaam van nog levende personen is eerder zeldzaam. De mannelijke of vrouwelijke, al dan niet in het meervoud of in zijn verkleinvorm gebruikte voornaam, die als bijnaam werd overgeërfd komt daarenteger veelvuldig voor.

Reeds voor de mannelijke vinden we heel wat materiaal:

De **Maeseneer** Alfons noemt men « **Tontjen** » (Antoontje),
De **Maeseneer** Emiel « **Tistewie** » (Baptist-Lowie),
Van de Velde Remi « **Corrinus** » (Quirinus), de familie « **Corrinussens** »,
Men spreekt zelfs van « **Tiste-Piës' Mong** » (Raymond van Petrus van Baptist). Deze naam is wel gegroeid met de geslachten: « **Tiste-Wie** » was eigenlijk een afstammeling van « Tist » net als « **Tist-Pië** ».
Tot onderscheiding van de families worden de twee voornamen samengevoegd.

Het is mogelijk dat men vergeefs vraagt, waar de familie **van den Brande** woont; maar spreek het woord « **Sjalekes** » (Kareltjes) uit en het kleinste kind wijst je de weg. En dat is eveneens het geval met « **Nellissens** » (Cornelis), voor de kinderen **Vermeir, Pollens** voor de familie van de **Ridder Victor** (Pollens' Toor), « **Wartens** » (Edward), waar men onderverdeelt in « **Wartens' Heintjen** » (Hendrik), « **Wartens' Wesj** » (Johannes) en « **Wartens' Witj** » (Lowie); alle drie heten eigenlijk **Dierickx.** Dat is ook zo voor « **Linussens** » (Marcellinus), zoals men de familie van **Janseyghers** Theofiel noemt.

De vrouwelijke namen zijn even veelvuldig: « **Anzens' Dizzen** » voor de familie Weduwe **van Nieuwenborg** Désiré; **Arjettens** (Henriëtte voor de familie van Wwe de **Block,** die zelf geen Henriëtte heet; « **Ciliakes** » (Cecilia), voor de familie **van Vaerenbergh** Petrus; « **Pai van Settens** » (Sidonie) voor Dooms Petrus; « **Trezens** » (Therezia) voor de kinderen. **D'Hauwer,** « **Fieka's** » (Ludovica), voor de familie Alfons **van Mulders,** « **Belokes** » (Beloo), voor de kinderen **Beeckman,** « **Gorekes** » (Gregoria) voor de familie **Gijssen** Frans: « Gorekes' Frans ».

De tot hiertoe behandelde bijnamen hebben niets met spot te maken, behalve misschien « Tontjen », eigenlijk « Antoontje », maar nu door veel mensen aangevoeld en gebruikt als « **'t haantje** », woord dat in het Baardegems op dezelfde wijze wordt uitgesproken. Het is inderdaad vooral als de « echte » familienaam op een diernaam gelijkt, dat die familienaam tot spotnaam vervormd wordt: zo spreekt men van « de **Vos** Frans » als van « **'t Vosken** », van « **Kiekens Frans** » als van « **de Kiek** » en heet de familie **Verberen** « **Berens** ». Nochtans is « Bruneclair » de « **Den Bruinen** » geworden.

Alles wat voorafgaat betreft grotendeels bijnamen in ruimere zin. Zij gaan uit van de naam of van een voornaam, zij het die van

de persoon zelf, van zijn vrouw, van een voorouder langs vaders of moeders zijde, zij het die van een rechtsvoorganger.

Bijnamen in engere zin hebben met de door persoon in kwestie, zijn vrouw en zijn rechtsvoorgangers wettelijk gedragen naam niets uit te staan, tenzij misschien de al of niet vervormde of verkleinde voornaam, die er soms ter onderscheiding van twee groepen of ook om andere redenen wordt bijgevoegd.

Van bestaande namen, zij het dan geen persoonsnamen, gaan ook de namen uit die worden afgeleid van de namen van hoven of van een uithangbord of de naam van een herberg.

De kinderen Willems wonen op het hof « **De Zwanennest** ». De mensen zullen zeggen : « **Zjang van de Zwanennest** » i.p.v. Jan Willems, dat niemand gebruikt, « Clementine van de Zwanennest » — « Zouden z'op de Zwanennest thuis zijn ? » — « Van de Zwanennest » treedt hier **in de plaats** van de familienaam, is dus bijnaam, hoewel de mensen « van de Zwanennest » nog zeer sterk aanvoelen als herkomstnaam. Op hetzelfde peil staan ongeveer de kinderen **Raemdonck ('t Hof van Biesen), Roggeman** Gustaaf **(Plassenshof),** waar de hofnaam zelf teruggaat op vroegere bezitters : « Plassens », Albert **Raemdonck** (Hof van **Perdaens),** waar ook de naam van de vroegere eigenaar een rol speelt en de **Cock** Kobe **(De Wedde).**

Bij de herbergnamen is men een stap verder. Daar denkt men veelal niet meer aan de herberg of het uithangbord. Dit is trouwens vaak verdwenen. Er is geen herberg meer, het gebouw is afgebroken en herbouwd, er wonen andere mensen. Nochtans kunnen de nieuwe bewoners van het nieuwe huis de naam behouden. Hier ook kunnen vervormingen en overerving een rol spelen zoals die geschetst werd bij de eigenlijke familienamen.

Naar het huidige of vroegere uithangbord noemt men de familie C. **Roggeman : Wuitens** (In den Wuiten), de familie van **van der Elst** Kamiel « **Loeremans** » (In den Loereman) ; de vrouw van **Cooreman** Lowie, en de familie ook wel een beetje, wordt « **Blauwbezzens' Finne** » genoemd, naar de vroegere herberg « In de Blauwbeze » ; men spreekt verder van « Maurice uit **Ons Huis** », waar men nog sterk aan de herberg zelf denkt, van « Steffe uit **De Blaren** », voor de vrouw en het gezin van **Uitersprot** Theofiel, terwijl de **Ridder** Jozef « **Jefken van Steelandt** » (In het Steelandt) heet en « **Den Destel** » en « **Destels** » veel beter bekend zijn dan de familie de Strooper.

Als de bijnaamgeving berust op de herkomst wordt hij ook vaak afgeleid van een bestaande **naam.** Bijnamen ontleend aan hof- en herbergnamen zijn trouwens vaak herkomstnamen. Zo spreekt men van **Van Eeckhoren** Clement als van « **Koesteertens' Clement** », naar de herberg « De Koesteert » tussen Meldert en Moorsel, van waar hij afkomstig is. Die herkomstnaam is soms aan een stad ontleend : **Veekemans** Marcel is « **De Genteneer** », aan land en volk : « **Walens** » (kinderen de **Bolle),** « **Petjen Argentin** », waar « herkomst » een rekbaar begrip is geworden, want de naam werd gegeven omdat de vader der vrouw, naar sommigen zeggen, naar Argentinië wilde vertrekken, naar anderen vertellen, er zou geweest zijn.

Die herkomst kan binnen de gemeente liggen. Dit is trouwens zo met hoeve- en herbergnamen, wanneer de naamdragers verhuizen. Ieder zal merken dat « **Berge-Marie** » samenhangt met het gehucht « **De Berg** », maar waarschijnlijk dagtekent uit een tijd, toen die « berg » of eigenlijk de top er van nog minder bewoond was.

Herkomstnamen zijn echter niet altijd afgeleid van « **namen** ». Toen **van Cauter** Petrus te Wieze woonde, was het daar « **bergop** ». Petrus heet dan ook « **Pee Bergop** ». De bijnaam « **De Schaapboerkens** » is te danken aan het feit dat de dragers vroeger op het hof van een schapenboer woonden.

Het geval van « Petjen Argentin » leert ons, dat een plaats waar men vroeger is geweest of wilde heengaan haar naam kan afstaan. Dit is ook zo voor de plaats, waar, of de familie, bij welke men heeft gewerkt. De familie draagt haar naam over op een — gewezen — knecht. **Dierickx** Jan werkte vele jaren bij « Pollijnens », dus noemt men hem « **Jan Pollijn** »; **De Gols** Alfons vond zijn bezigheid te Moorsel, bij « Doeves », nu heet hij « **Den Doef** »; De **Meersman** Emiel hielp bij « Kosters » dus is hij « **Kosters' Miel** »; Ruisinck René was werkzaam op de molen, hij is dus « **De Maalder** » !

Als men van werken spreekt, denkt men aan ambacht, beroep, ambt, bediening. Te Baardegem levert het beroep zowat 50 bijnamen. Sommige zijn niet anders dan de enkelvoudige of meervoudige beroepsnaam met of zonder voornaam, andere zijn echte spotnamen.

Baardegem is een landbouwgemeente. Er zijn veel boeren. Dus verwacht men niet, dat iemand « Boer » genoemd wordt om wille van zijn beroep als dusdanig. Als men **Raemdonck** Theofiel « **Boerken** » noemt, is dat, naar men zegt, omdat hij reeds als kind zo een echt boerken was en maar steeds op het land wou werken. En als men van de « **Niënboer** » (nieuwe boer) spreekt (van den Bossche René), dan is dat enkel om het opvallend nieuwe dat hij wilde inbrengen of waarvan hij sprak.

In elk dorp is er een koster-organist. Dat ambt bleef, vooral vroeger, meestal in dezelfde familie. De familie de **Ridder** (Dorp) heet dan ook « **Kosters** »; de zoon, Frans is « Kosters' Lawaar ».

Elke gemeente telt ook onderwijzers. Twee families worden « **Meesetrs** » genoemd : de familie Moortgat (leverde hoofdonderwijzer) en de familie Blindeman. Er is een secretaris : de familie **Joostens** Oscar heet « **Secretarisssens** »; er werkt een veldwachter : de familie van de vroegere is « **Sjampetters** »; (de **Clercq** Jozef) en de huidige « **De Sjampetter** » zonder meer. Vele kinderen kennen niet eens zijn echt naam (de **Gols** Frans); er heerst een gemeenteontvanger, die eenvoudig « **De Gemeenteontvanger** » genoemd wordt (**D'Hauwer** Jozef).

De familie die vóór '14 normaal het burgemeesterschap waarnam is lang geleden verhuisd : « **Berremiësters** » wonen te Sint-Gillis.

Het beroep « scheper » is te Baardegem verdwenen, maar **Meert** Theofiel is « **Schepers' Fiel** » ter herinnering aan wat zijn grootouders deden. Ook eigenlijke schapenboeren bestaan er niet meer. Nochtans noemt men **Nulant** Raymond nog « **Schouboer** » (schapenboer). Het-

zelfde is het geval met het beroep der **zeeldraaiers** (**September** Paul), **Brouwers** (Pollijn, Joostens Remi), klompenmakers : « **Blokmakers** » (Wwe de Meerleer), « **Den Blokmaker** » (Van Nuffel Lowie). Vroeger was een metselaar op een dorp een bekende figuur : **Timmermans** Jan is « **De Metser** ».

Natuurlijk heeft een gemeente haar kleermakers. De Maeseneer René en Heyvaert Frans heten zo. Men vindt er slachters. De Wolf Jozef heet « **Beenhouwers' Jef** », de kinderen de Smet heten « **Beenhouwers** »; bij de Wwe Vinck is 't nog altijd bij « **Den Beenhouwer** ». Er is meer dan één mulder, maar Fies is « **De Maalder** ».

Men heeft er natuurlijk bakkers en bakkersfamilies : Vinck Fideel heet « **Den Bakker** », de Meersman Angelique « **Bakkers' Lik** », de Boeck Jacobus « **Den Bakker** »; bij de Wwe Van Langenhove is het bij « **Bakkersoeës** », bij Breckx Filemon bij « **Bakkerrinnens** ». Een heel vruchtbare naam dus !

Verder worden twee personen « **Meubelmaker** » genoemd (Hofman Frans en Putteman Petrus), twee heten « **De Velomaker** » (Pots Lowie; De Boeck Leo); twee heten «**De Schilders**» (Verbeiren Albert en De Bie Jozef) en er is één «**Melkman**» (Van den Broeck Alfons).

Er zijn nog andere beroepen te Baardegem. Iemand die bij de boeren komt kijken of ze geen kalveren verkopen is een « mutteman » : « **Mettemans' Jef** »; zijn zoon : « Mettemans' Kamiel ». Iemand die eieren opkoopt is een « eierman » : een nakomeling heet « **Eiermans' Leo** ». Een stukadoor is een « plekker ». Ieder kent « **Plekker-Mong** » (De Block Filemon). Bovendien heet de Ridder Frans « **De Keesman** », want waar hij woont werd eens kaas verkocht.

Dat zijn de eigenlijke beroepsnamen, tenzij men « smokkelen » als beroep beschouwt : Pots Lowie is « **De Smokkeleer** ».

Er zijn echter nog een hele reeks bijnamen die met het beroep samenhangen. Als men de familie van Cassiman Lowie « **Voddemariës** » noemt, als men van « **Vodderinne** » spreekt in verband met de familie van de Ridder Jan, dan is dat om wille van een vroegere lompenhandel.

Op het platteland komen sommige slachters bij de boeren het zwijn slachten en inzouten. Dan maken ze ook worsten (« pensjen » !). Kinderen eten dat graag. Te Baardegem woont « **Penjzens' Frans** », zoon van « Penjzens' Heintjen » (Joostens Hendrik). Joostens Jozef is « Penjzens' Jef ».

De grootvader van de vrouw van Uytersprot Adolf was barbier. Hij was goedkoop : een « cent-en-half » per baard. De familie Uytersprot heet nu « **Centenalves** » !

Van Langenhove Valerie was lang melkerijdirekteur; dus is zijn villa de « **Botervilla** » (Valerie van de Botervilla). Creygelman Honorine met haar kleine bazaar noemt men « **Tiets** ». Bij Dubois Isidoor is 't nog altijd « **Scheerhuis** », hoewel de naam samenhangt met de vader van zijn vrouw.

De voorwerpen die men verkoopt worden dikwijls bijnaam : **Mieke Kees** (Wwe Dooms), **Rieken Kaas** (koud-ijs) (De Rop Henri), **Tirke Slap** (afgeroomde melk) (Van Langenhove Arthur),

Fielsoep (wegens soepbedeling tijdens de oorlog) (van Neyghem Theofiel); **Stekke-Gielen** (om wille van het vroeger leuren met « stekken ») (van den Bossche Egied).

Het beroep of ambt hoeft niet uitgeoefend te worden om de naam te krijgen : De Ridder Remi meende burgemeester te worden. Zo werd hij « **Luipaertens' Burgemeester** ».

Tenslotte ontstaat een bijnaam op grond van alle mogelijke zaken, eigenaardigheden, gebreken, hebbelijkheden in verband met een persoon, zijn woonst, zijn vrouw, voorouders en diens meer.

Vóór het huis van Jacobus Jozef stond een mispel, vandaar de bijnaam « **Mespelaar** ». Het huis bewoond door Cooreman Theo — De Pauw Jozef is rond van vorm. De bewoners heten « Jef » of « Theo » « **uit de Peerdemolen** ». Naast het huis van Arijs Alferik lag in de weide een drinkput voor het vee, een « bellewater ». Ook Arijs heet « **Bellewater** » ! Het is gevaarlijk steeds van zijn « schoon huis » te spreken : « **Liken uit 't Schoon Huis** » (familie de Ridder Frans) !

Men moet inderdaad geweldig op zijn woorden letten : niet altijd dezelfde uitdrukking gebruiken : E.P. Missionaris de Bruyn werd door Xaveer van Mol « **Nog-en-Nog** » gedoopt; de Mol Frans is « **Pat** » (wij gaan het **pad** nog eens op); Willems Constant heet « **Janneken Tjef** »; de Maeseneer Frans : « **Lal** » (« onze Lal » zei zijn zuster, die « Frans » niet kon uitspreken); de Wolf Frans « **Den Boeërder** » (« ik zal d'er een gat **deurboeëren** »), van der Elst Kamiel behoort tot de familie « **Loeremans** » (« ik zal nog eens gaan loeren »); van Nuffel Lowie noemt men « **Dedat** » en de vrouw van « den Niënboer » « **Mij Wijf** » (men spreekt dus beter van « mijn vrouw », om zijn wederhelft aan te duiden !).

Tenslotte is het gevaarlijk met iemand te dweper want de Ridder Hubert kon niet zwijgen van de Franse renner « Faber ». En hij heet nu ook « **Faber** » !

Men kan in zijn leven eens iets hebben uitgericht, bv. door de schoorsteen beneden komen als Sint-Marten : « **Sint-Martens' Jef** » (was niet persoonlijk de dader) (Costers Jozef), 's zondags met de beurs gaan wandelen : « **Bezzens** » : familie Sanders Remi; of voor de grap de rol van Notaris Boone spelen : « **De Boone** » (Peirlinck Alfons). Maar het is ongelukkig als het voor een daad van vader of grootvader of van de grootvader der vrouw is, dat men aldus moet boeten.

Wie zijn voorkeur te veel uit op gebied van voeding, wordt er het slachtoffer van « **Schelleke Ket** » (van den Brande Lowie).

Gedragen kledij kan een rol spelen : « **Vloeren Haan** », « **Vossen Hond** » (kinderen Willems); het bezit : « **Bazen** » (Pollijn bezat vele herbergen); de liefde voor kauwtabak : « **Sjieker** » (Peirlinck Jozef), « **Pruimes' Jefken** » (de Smet Jozef) : snuiftabak : « **Snuifdoos** » (familie Dubois Frans), het drinken : « **Blaas** » (de Troch Frans); het dragen van een baard : « **Baardje** » (van den Bossche Alfred), « **Den Boet** » (?) (de Smet Leo).

Dat zijn dingen, waarvoor men desnoods kan verantwoordelijk

gesteld worden. Maar kan men er aan verhelpen dat men op Hitler lijkt ? « **Hitteleer** » betitelt men Dubois Frans !

Is dik zijn eigen schuld ? Toch verleent eigen, voorouderlijke of zijner vrouwen corpulentie ettelijke bijnamen : de Plecker Frans is « **Sooi van Dikke Tinne** »; de Backer Frans « **Frans Vet** » (naar vader), de familie Stijleman Jan « **Dikke Trien** » (schoonmoeder), Cooreman Lowie « **Den Dikken** », Stijleman Henri « **Dikkes' Heintjen** », de familie van Damme Joris « **Dikke Finne** » (naar vrouw).

Te klein zijn wordt gestraft met een bijnaam. De familie van der Straeten wordt « **Kleine-Jevves** » genoemd, die van de Ridder Frans « **Petitjens** », van Janseyghers Theofiel « **Keningskens** » (koningskens). Men spreekt van « **Wieters' Jef** » in plaats van van den Meersche Jozef. Als men niet te groot van gestalte is en men nog met een koloradokeverspeld loopt heet men natuurlijk « **Coloradakever** » (Callaert Victor). Is men daarentegen opvallend lang dan is men « **Den Langen** » (Moens Kamiel).

Ieder kan zijn haar verliezen. Wie overdrijft wordt « **Den bloten** » (van Ransbeeck Alfons). De hele familie kan krullekoppen hebben : « **De Krol** » (Cassiman Alfons). Sommigen lopen of liepen met « hoogblond » haar rond : « **De Roeënbol** » (de Smet Alfons), « **Vosse Liza** » (familie de Boeck Lowie).

Heeft men zwart haar en bruin vel, dan spreekt men van « **De Zwettekes** » (familie Janseyghers Theofiel), hoewel de bruine huid volstaat om iemand « **Den Zwarten** » te noemen (van Damme Frans). Is de hoofdhuid bij de meeste familieleden bedekt met wat de mensen « **wratten** » noemen dan durft men gewagen van het « **Wettenhof** » (Zwanenhof van de kinderen Willems). Gaat zonderlinge kledij bij zichzelf en de kinderen gepaard met donker haar en uiterlijk, dan spreekt men zelfs van « **Strontens' Genie** ».

Nochtans krijgen ook de eigenschappen een kans : « **Pee Rat** » was als kind een vlugge kerel (van Damme Petrus); bij van Neyghem Oktaaf is 't bij « **Schoon Netteken** » ! Was men een zevende zoon, dan heet men « **De Zevenste** » (van den Broeck Lowie). Maar durfde men maar één kilo wegen bij zijn geboorte, dan kan de naam « **Kilo** » (kinderen Verherstraeten) erfelijk worden.

Men zegt dat het volk spot met lichaamsgebreken. Nochtans vinden we niet veel bijnamen die op eigenlijke lichaamsgebreken betrekking hebben : « **Loenter** » (slenteraar : van den Broeck Benoit) kan zowel betrekking hebben op een gewoonte als op een gebrek. Maar « **Eenoog** » (de Backer Frans), **Manke Smet** (de Boeck Henri), « **De Krommen** » (van den Bossche René) duiden wel op eigenlijke lichaamsgebreken.

Daarnaast zijn er natuurlijk nog een reeks namen die we niet kunnen verklaren, waar we misschien iets kunnen gissen... Zelfs de gegeven verklaringen steunen trouwens op uitspraken van mensen die het zo horen zeggen hebben of het **menen** te weten. Het is dan niet te verwonderen dat de bekomen uitleg wel eens tegenstrijdig is.

Buiten al de opgesomde bijnamen blijven dan een goede dertig

gezinnen over, die wellicht geen bijnaam hebben of er nog geen hadden op het ogenblik dat het materiaal werd opgetekend...

III. - Besluit.

Voor het geven van de bijnaam kan de volksmens uitgaan :

1. — **van de officiële familienaam** die op één of andere wijze wordt gewijzigd :
   a) door het weglaten van het voorafgaande « de»
   b) door het gebruiken van de meervoudsvorm als verzamelnaam
   c) door het verbinden van de familienaam met de voornaam of een vervorming er van :
      1) de voornaam gaat vooraf : het geheel is dan verzamelnaam
      2) de voornaam volgt : het geheel duidt de familie aan in haar hoofdvertegenwoordiger (subjectief).
   d) door het gebruiken van de verkleinvorm
2. — **van de al dan niet vervormde voornaam**
3. — van de **naam** van een **hof** of van het uithangbord van een **herberg**
4. — van de **herkomst**, de plaats of familie waar **gewerkt werd** of men **verbleef** of **van plan was te verblijven**
5. — van het **beroep** of het **ambt**
   a) de **naam** er van
   b) iets dat met het beroep samenhangt of -hing
   c) een gewenst beroep of ambt
6. — van **eigenaardigheden, hebbelijkheden, spreekwijzen, avonturen, gebreken en** dies meer in verband met een persoon, zijn vrouw, zijn voorouders en rechtsvoorgangers, de woonplaats of gewezen woonplaats.

De overerving van de bijnaam geschiedt op de meest willekeurige wijze : langs de man, de vrouw, over pleegouders, rechtsvoorgangers, vrienden...

In het enkelvoud duidt de bijnaam één persoon aan of een familie, wier afzonderlijke leden worden aangeduid door de voornaam te laten volgen door « van » plus bijnaam. In het meervoud (steeds op « -s », « -es » of « -ens ») is hij een verzamelnaam en wordt een afzonderlijk persoon aangeduid door voornaam plus « van » plus bijnaam of door bijnaam in de genitief gevolgd door voornaam.

Bijnamen zijn meestal onderscheidingsnamen, in mindere mate spotnamen. Spotnamen hebben vaak de tendens zich tot onderscheidingsnamen te ontwikkelen terwijl sommige onderscheidingsnamen, waaronder ook eigenlijke familienamen zich ontwikkelen tot spotnamen.

De eigenlijke spotnaam als blijvende bijnaam kan eerder zeldzaam worden genoemd.

B. Boel
Herdersem.

P. Petrus B. de Meyer
Turnhout.

Nog een medisch humanist uit Geraardsbergen :

JAN STUL

Pieter Casteleyn (1582-1632) schreef in zijn **Vitae Illustrium Medicorum** over zijn geboorteplaats Geraardsbergen, dat men niet gemakkelijk een tweede stad zal vinden die binnen zulke nauwe grenzen en met zo weinig inwoners. zoveel mannen heeft voortgebracht die schitterden door hun voortreffelijke kennis. Hij had hier vooral de geneesheren en de dichters op het oog.

De geneeskunde en de poëzie zijn twee zeer verschillende dingen; voor elk afzonderlijk heb ik veel eerbied, maar houd mijn hart vast wanneer een medicus verzen gaat schrijven. Ik kan mij moeilijk uit het hoofd zetten hoe Albert Westerlinck (1) de staf heeft gebroken over de poëzie van de zo algemeen vereerde en knappe verloskundige die wijlen Prof. Rufijn Schockaert was. Al mag wel hier en daar een rasecht dichter onder de discipelen van Esculaap verdwaald zijn, de twee gesteldheden van de geest zijn van die aard dat een echt dichter een slecht arts, en een goed arts een pover dichter zal zijn. De laatste mogelijkheid schijnt mij de meest voorkomende te zijn.

Verzen schrijven is goddank geen dichter zijn.

In de bloeiperiode van het humanisme schijnt het wel eens anders opgevat geweest te zijn. Wat werd toen niet op verzen gezet? Zelfs een farmakopee kwam daarvoor in aanmerking. Dat heeft die andere medicus uit Geraardsbergen, Mark Nevejans, bewezen.

In de huidige tijd schrijft een befaamd medicus de introduktie voor het wetenschappelijk boek dat een van zijn leerlingen of kollega's laat verschijnen; weleer vond men een dichter bereid om het vuur aan zijn poëtische lont te steken en met distichons of heksameters een geschrift dat tot geneeskundige belering werd uitgegeven boven de publieke doopvont te houden. Die gedichte voorberichten en introdukties namen meestal een respektabel aantal bladzijden in beslag voordat de auteur met zijn medisch vertoog kon van wal steken.

* * *

We hebben de poëtische ontboezemingen van zo een introduktieschrijvend geraardsbergs medicus uit de humanisteneeuw opgespoord en voegen onze bevindingen bij die welke we op de 12 september 1954 te Geraardsbergen zelf, op de jaarvergadering van de Heemkundige Vereniging « Land van Aalst » in een lezing over « Een trits medische humanisten uit Geraardsbergen » hebben voorgedragen (2).

Hij heet Jan Stul. Van hem weet men niet meer dan hetgeen in alle biografieën die zich sinds de zeventiende eeuw in Zuid-Neder-

(1) **D. War. en Belfort,** 1949, blz. 251-2.
(2) **Land van Aalst,** 1954, nr 6.

land opgevolgd hebben, te lezen staat en in de **Biographie Nationale** werd overgenomen door Paul Bergmans (3) met opgaaf van de bronnen waaraan daarvoor geput werd. Jan Stul, in humanistentaal Joannes Stullius, werd te Geraardsbergen geboren; het moet in 1572 geweest zijn want zijn gentse kollega Herman van der Heyden van wie men weet dat hij in 1572 geboren werd, spreekt hij aan als « coaetaneus », d.w.z. even oud. Het staat geschreven dat Stul te Leuven in de geneeskunde studeerde en zich daarna te Kortrijk ging vestigen. Over zijn medische aktiviteit aldaar verneemt men dat hij aan de magistraat van de stad een geneeskundige verhandeling heeft opgedragen waarvoor hij een subsidie van zestig parijse ponden uit de stadskas had gekregen. Van het boek zijn geen eksemplaren meer te vinden; het moet, luidens de titel, de beschrijving van een metode voor de medische praktijk behelsd hebben. Waar en wanneer Jan Stul gestorven is, staat nergens opgetekend; het zal niet vóór 1649 geweest zijn, vermits hij nog in dat jaar verzen dicht voor een geneeskundig traktaat van Herman van der Heyden.

De poëtische nalatenschap van Jan Stul is even mager als zijn medische, niet meer dan zes stukjes, hoop en al 142 verzen. Uit het kader waarin die verzen geschreven werden, kan men opmaken dat Stul met de humanisten op een voet van druk geestelijk verkeer heeft geleefd. Hij schreef zijn poëzie ten geleide van bundels gedichten, epigrammen, redevoeringen en verhandelingen door mannen van formaat uitgegeven; het was een uitwisselen van komplimentjes onder lieden van dezelfde pluimage, een opvrijen van dezelfde freule die zich door de ene zowel als door de andere veel lieflijks liet wijsmaken, doch elks liefde met een precies afgewogen wederliefde beantwoordde, zonder een glimlachje meer naar links dan naar rechts te werpen.

Of het de moeite loont Jan Stul onder de dichters te rangschikken met zo'n schrale oogst, of het uit die luttele verzen blijkt dat hij de evenknie van Sappho is ? Op beide vragen mag men gerust neen antwoorden, wanneer men aan de definitie van het dichter zijn de eisen stelt die thans daarvoor geldend zijn.

Blijkbaar hield men daar in de zeventiende eeuw een andere opvatting op na. Al wie met vaardigheid in de woordkeus en -schikking en met radheid in de wending een niet onaardig idee, gelijkenis of beeld in een feilloze latijnse versmaat kon onderbrengen zodat zekere ondertonen als een verre echo waren van Ovidius of Vergilius, mocht aanspraak maken op de naam en de reputatie van dichter. Des te meer zo hij hiervoor een beroep deed op een der talloze goden en godinnen uit de mytologie van de oudheid die met poëtische aangelegenheden vertrouwd waren of daarvan hun beroep maakten. Wanneer men die maatstaf, door de humanisten zelf opgesteld en aanvaard ter beoordeling van wat echte poëzie is of niet is aanlegt, kan Jan Stul uit Geraardsbergen voor een dichter doorgaan. Blijft te bezien of Horatius, krachtens de voorschriften in zijn

(3) **Biographie Nationale,** T XXIV, kol 199.

Ars Poetica uiteengezet, het in de algemene regel daarmee eens kan zijn.

Stul is een kundig legger van versvoeten, een vaardig uitbouwer van ritmische woorden, een handig ineenpasser van tegen elkaar opstuwende en neergolvende kontrasten die in een volkomen evenwicht eindigen. Maar een verheven vlucht van de gedachte, een natuurlijke raakheid in de expressie, een scherpe afgewogenheid van het woord, een bijzondere vloeiendheid, zal men niet vinden in de zes stukjes die hij schrijft voor het fronton van de boeken zijner humanistische vrienden. Alles is geforceerd, van een zekere aangename krachtpatserij die, al is zij niet gemakkelijk na te doen, een uiting blijft van kunstmatige emoties. Stul zet zijn inspiratie onder hoge spanning, er komt iets treffends te voorschijn, maar het is niet uit een spontane opwelling van diepe emoties onder zijn pen gekomen; het is opzettelijk schoon gemaakt, plichtshalve, vriendschapshalve, wellevendheidshalve, en de plicht, de vriendschap en de wellevendheid blijven er aan kleven. Zulke gedichten aanzien we niet voor bezielde poëzie, wel voor officiële poëzie.

* * *

Voor Joost de Cuyle (Judocus De Culeo, 1552-1624) een befaamd humanist uit Kortrijk, die o.m. te Besançon en te Dôle de wijsbegeerte doceerde en een bundel verhandelingen, brieven en gedichten uitgeeft, (4) schrijft Stul het onmisbaar dichtstuk. Naar mijn gevoelen is De Cuyle een heel wat beter schrijver dan Stul een dichter is. Deze laatste rijgt de geesteskwaliteiten van de eerste op elegante wijze aaneen en herinnert er te dier gelegenheid aan hoe zij samen, als twee wapenbroeders uit hetzelfde kamp, met Apollo's en Pallas' muzen hebben gekonverseerd onder het drinken van Bacchus' zoete vocht, hoe hij genoegen heeft beleefd aan de gesprekken met zijn opgeruimde, innemende, stralende en rondborstige (rondbuikige ?) vriend, en het gaat voort met een vloed kwalifikaties in de positieve zin die De Cuyle wel heeft en die opwegen tegen precies even veel kwalifikaties in de negatieve zin die hij niet heeft. Het is een krachttoer die opsomming ineen te zetten; het is maar doodjammer dat de schikgodinnen al het humanistengeluk eens zullen afbreken. Het is niet kwalijk gezegd, maar poëzie is het daarom niet.

Roger de Braye (1550-1632) kanunnik en deken van Kortrijk is een verwoed dichter; voor elke stap die hij zet heeft hij een gedicht klaar, en op elke dagelijkse zonde van zijn parochianen reageert hij met minstens zes verzen; hij heeft dat uitgegeven (5) en Jan Stul, geneesheer te Kortrijk, is er als de kippen bij om zijn eigen poëzie naar de drukker mee te geven. Zelfs twee stukjes is die deken wel waard. Het eerste is een banaal kompliment hoe Pegasus en de

(4) **Orationes, Epistolae et Carmina;** ex officina Hieronymi Verdusii; Antverpiae, 1613.

(5) **D. Rogerii Braye, Pastoris ac Canonici B. Virginis Cortraci Poematum Sacrorum libri septum;** Cortraci apud Petrum Bouvet, typographum juratum, 1627.

muzen nooit iets bevalligers gelezen hebben dan de poëzie van mijnheer de deken. Het tweede is een verzengeflonker op een anagram van de naam Rogerius Braye: «vere ibi ros agri» (dat is echte dauw voor de akker). Die dauw is de verzen (-regen, ware beter dan dauw) van Braye; niets kan het heilbrengende vocht uit de bron van de kortrijkse deken doen opdrogen, ook dokter Jan Stul niet. Het is ver gezocht met het anagram en de leukigheid van Stul; de humanisten konden dat vernuft opbrengen, maar poëzie is het onzes inziens niet.

Frans van der Heem (1521-1585) uit Rijsel was kollegeleraar te Kortrijk en gaf met zijn onstuitbare inspiratie aan de leerlingen die voor zijn treetje zaten het voorbeeld hoe zij dichten zouden. Zijn **Poemata** werden gedrukt, ze kenden in 1630 een derde uitgaaf (6). Het was genoeg om Stul's dichtader te doen vloeien. Van der Heem evenaart volgens onze geneesheer Vergilius' melos en Horatius' lier, hij moet hem een bijzonder melodieus dichter gevonden hebben; daarmee kunnen wij het eens zijn, maar het belet niet dat Stul zelf, naar de maat van een gelegenheidspoëet, gedichten vervaardigt die geen poëzie zijn.

Herman van der Heyden, stadsgeneesheer van Gent, schrijft een traktaat over de buikloop, eerst in het frans (7) daarna in het latijn (8). De kortrijkse arts zal met zijn gentse collega op een voet van vriendschap verkeerd hebben, want hij geeft vier en twintig latijnse verzen ten beste voor diens franse verhandeling; hij spreekt Herman van der Heyden aan als zijn coaetaneus, d.i. van dezelfde leeftijd. Stul heeft voor de latijnse uitgaaf een ander gedicht klaar dan voor de franse editie, het komt er zo nauw niet op aan onder vrienden en jaargenoten. Zeggen dat de echte geneesheer niet alleen de ziekten geneest maar ook hulp biedt, is geen bewijs van poëtische vlucht, en het wordt door Stul ver van poëtisch uitgedrukt; zeggen dat Van der Heyden er een speciale geneesmetode op nahoudt die spoediger de tormentaties van de buikloop wegneemt dan andere metodes het doen, dat hij aanraadt de streken te ontvluchten welke door de polderkoorts geteisterd worden, is geen bewijs van poëtische inspiratie maar een inval van het blote gezond verstand; ook intuitie is geen poëzie. In de tien verzen voor de latijnse editie schrijft Stul dat hij, vol bewondering voor de successen van zijn gentse kollega, uit verbauwereerdheid niet meer spreken kan. Beter was het geweest in de simpele woorden te verklaren dat de gebruikte behandeling uitstekend is.

* * *

Kennelijk was Jan Stul een schrijver die liever in de gebonden

(6) Cortraci, apud Joannem van Ghemmert, ad D. Martini in tribus Columbis, 1630.

(7) **Discours et Advis sur les Flus de Ventre douloureux;** à Gand, chez Servaes Manilius, Au Pigeon blanc, 1643.

(8) **Synopsis Discursuum a Magistro Hermanno vander Heyden medico pensionario Gandavensium Idiomate Gallico editorum;** Gandavi, ex officina Servatii Manilii, sub signo Albae Columbae, anno 1649.

stijl van het latijnse vers uitdrukking geeft aan wat hij zeggen wil, dan in de volzinnen van het gewoon menselijk proza.

Met vele humanisten achtte hij het losse woordverband voor een estetische ideeënvertolking te losbandig en onderwierp hij zich vrijwillig aan de regels van de latijnse versifikatie. Voor die humanisten was het mooi zeggen en mooi schrijven van groter waarde dan het bezield-schrijven en het visionair-opvatten. Het dichterlijke was in hun ogen de versbouw en de toegepaste versvorm, niet de diepe gemoedsaandoening of de zieledrang van de kunstenaar.

Zo zijn en blijven de meeste humanistische dichters; de arts Jan Stul uit Geraardsbergen heeft het niet anders opgevat of anders verwoord. Zij hadden in de grond niet veel te zeggen; ze schreven maar om een papiertje met goed passende versvoeten vol te pennen, om hun naam gedrukt te weten. Hun estetiek was vaak maar klatergoud. De echte dichters onder hen zijn niet legio.

GENT, **Dr L. Elaut.**

UIT HET VROEGERE VOLKSLEVEN

Diefstallen van paarden en paardenstaarten

In de pruikentijd, nl. in het laatste deel van de 18de en het begin van de 19de eeuw, werd ook paardenhaar, vooral uit de staart, gebezigd om de pruiken op te maken. Daarin lag dan weer een bron van inkomsten en hoe beterkoop men aan dat haar geraakte, hoe meer het natuurlijk opbracht.

Twee gebroeders, inwoners van Pamel, waarvan we de naam maar in de pen zullen laten — misschien zijn er nog dragers van en dezen kunnen het toch niet beteren — hadden een minder net middel gevonden om zeer goedkoop aan paardenhaar te geraken, nl. door 's nachts staart en manen af te snijden van paarden die in weiden stonden te grazen.

Op 19.10.1775, dag van de jaarmarkt te « Nijghem vallende altijd 14 dagen voor Allerheiligen », was Kornelis Smet, geboren te Meerbeek bij Ninove, 35 jaar oud, pachter op het Hof te Schaleum, 's morgens naar zijn weide gegaan gelegen tegen zijn hof en stelde hij vast dat twee veulens, die er heel de Zomer hadden gelopen, hun staart afgesneden was geworden met een « scharre ofte mes ». 's Avonds te voren had zijn broeder Jan Frans, 29 jaar oud, die bij hem inwoonde, de veulens nog ongeschonden gezien.

Een andere pachter, J.B. Carlier, 29 jaar oud, geboren te Lettelingen, boerende op de vrijheid van Kattem te Borchtlombeek, had eveneens op een morgen omtrent Bamis ondervonden dat de staarten ende manen van drie grijze merriën die, benevens vijf andere zwarte en bruine paarden, op de klaveren stonden, afgesneden waren.

Op de Tweede Paasdag van het jaar 1777 was Jozef de Coster, 44 jaar oud, geboren en wonende te Pamel, waar hij de « boerenhandel » uitoefende, tussen 3 en 4 uur 's morgens op pad getrokken naar Ninove om er de mis in de kloosterkerk bij te wonen. Op de Ninoofsesteenweg gekomen aan het huis van Niklaas Walckiers, 69 jaar oud, geboren te Pamel, mulder en pachter onder Meerbeek, bemerkte hij in de weide gelegen achter tegen het pachthof en de beek van de molen, « rontsomme » in hagen of heimen en gesloten

met een barreel, twee door hem bekende personen die bezig waren de staart van een paard af te snijden van de zeven paarden die er stonden.

Toen hij omstreeks 5 uur uit de mis kwam werd hij op het Kloosterplein aangesproken door een van de twee mannen : « Hetgene gij daer gesien hebt moet gij sweyghen ofte het sal met u niet wel afloopen ». De Coster antwoordde : « Ick en draege mij dit niet aen, Peeter, doet wat gij wildt, maer het en is nochtans niet fraey gedaen »...

Toen hij daarna, tussen 7 en 8 uur aan het huis van Walckiers kwam, maakte hij het evenwel bekend aan deze en desselfs zoon Jan, 23 jaar oud.

Datzelfde jaar, op een Zaterdagnacht in het begin van November, kwam « d' Heer Francis van Op den Bosch », 36 jaar oud, geboren te Meerbeek, pachter en baljuw aldaar, aan de beurt. Hier werd heel het paard gestolen, in een weide tegen de rivier de Dender onder Ninove. Het was een « bruyne merrie vol van veulen onbeslaegen, 9 tot 10 jaeren oud, met groote hangende hooren, cael ende swart van staert, manen ende billen, hebbende eene cleyne witachtige plecke op den rechten cant van den hals tegens de schouwers », er lopende op de weide benevens een zwart veulen van drie jaar. Het dier werd vermoedelijk uit de weide « geleden langs de baillie alsoo men nergens anders en conde passeren vermits de weyde is palende tegens de riviere de Dender ende den anderen cant besloten met grachten ter breede ende diepte op sommige plaetsen van ontrent de 10 voeten ende gesloten met eenen bareel langhst den cant van Ninove ».

Na « differente devoiren » om het paard te ontdekken, werd vernomen dat het verkocht werd op de paardenmarkt te Leuven voor 10 g. + 1 g. voor het beslag en andere kosten, alles samen voor 30 g. Bartholomeus Robeels, 38 jaar, voerman, geboren te Boutersem, had het paard gekocht samen met zijn vrouw Joanna Maria Valckenbourg, 34 jaar oud, geboren te Leuven.

Het vermoeden viel op Pieter Frans Minnan, 21 jaar oud, geboren te Ninove, paardenknecht bij Judocus van Droogenbroeck, in de 40 jaar oud, geboren te « Gouberechtegem », herbergier in het Dambert. Later was die jongen gaan werken bij juffr. Jacobs te Ninove, daarna te Mechelen en te Leuven op de « Saeghmolens », maar hij was onschuldig.

Op 10.6.1781 werd bij Petronilla Pellecaen, 37 jaar oud, geboren te « Buedinghen », gehuwd met J.B. van der Perren te Oudenaken. In het begin van Juli 1779, daags vóór de jaarmarkt van Aalst uit hun stal een bruine ruin van 5 jaar met zwarte staart, « maene ende touppé », beslagen aan de voorvoeten, gestolen.

Datzelfde jaar was ook Theresia de Smet, weduwe J.B. van Tricht, op het Hof te Seyp kwijt geworden een bruine ruin « met swarte maene ende stert », dat op de klaveren stond op een half uur van het hof, samen met 4-5 andere paarden. Het werd ten slotte teruggevonden in een weide van pachter de Munck van « Lombeeck Borcht ». Het was « gestaen met de twee voorste benen gespannen met eene coorde ende eenen waeter thoom aen den cop ».

Rond die tijd ook werd in de weide van de Abdij van Ninove, « alleen omringelt met hare grachten ende houten barreel » de staart afgesneden van een merrie « coleur Isabelle ende witte sterte », naar een verklaring van Gaspar Rollier, 47 jaar, geboren te Iddergem, koetsier der abdij.

Benedikt van Sinoij, geboren te Geraardsbergen, meester-perruquier te Ninove, had in die jaren enige paardestaarten, grijze en witte, tegen 5 schellingen het pond van de verdachten gekocht.

In 1776 of 1777 had Maria Philipina de Neyer, 53 jaar oud, geboren te Vollezele in Henegouwen en gehuwd met Emmanuel van Heddeghem, geboren te Denderwindeke, 63 jaar, pachter te Meerbeek, « met Bamis het ongeluck gehadt » haar zwarte merrie te verliezen. Ze ontboodt « Henderick Bosschaert vilder ofte prosser » om het vel af te doen. Daarvoor had ze 2 schellingen betaald. 's Anderendaags werd « de huyde ofte velle haer ontnomen » uit de veulenstal. Bij verscheidene « huydevetters » te Ninove werd navraag gedaan en ten slotte vernamen ze dat de huid voor 8 schellingen verkocht was geworden aan huidevetter en « coopman in vellen » Joannes Coblé.

(R.A.B., Drossaard van Brabant).

C.T.

Bijdrage tot de Geschiedenis van Denderleeuw

II. **DE PASTOORS EN HET PAROCHIELEVEN** (Vervolg).

Pastoor Vigneroula, overleden te Denderleeuw op 23 januari 1653, werd een paar dagen later vervangen door **Ambrosius de Leeuwet** (32), die op 11 maart door N. de Walsche, aartspriester en pastoor van Sint Maarten te Aalst, plechtig werd aangesteld. Bij deze aanstelling was de gekende dichter magister Petrus de Vleeschoudere, pastoor van Teralfene, aanwezig (33).

De pastoor vervulde zijn herderlijke taak met ijver. De verhoudingen tussen pastorij en kasteel waren niet al te best. Op 5 mei 1653 kwam het evenwel tot een overeenkomst tussen de pastoor en Flip Lodewijk van Elzas, graaf van Boussu, prins van Chimay, heer van Liedekerke en Denderleeuw, betreffende de belasting waaraan de pastorele goederen waren onderworpen. De pastoor verbond er zich toe voorlopig bij te dragen over 16 dagwand, maar middenwijl bleef hij vrij de kapelaan al dan niet te onderhouden. Wanneer tot dit akkoord was geraakt, verliet burgemeester Frans van Grootenbrulle woedend de vergadering, waarop hij werd afgezet. Deze kwestie vond nochtans geen definitieve oplossing, want nieuwe moeilijkheden duikten op in 1658 (34).

Was de pastoor op zijn parochie gekomen midden de grootste verslagenheid, ten gevolge van de heersende pest, op 2 september 1653, wanneer het laatste huis was gezuiverd (35), mocht hij een plechtige dankmis zingen ter ere van de H. Rochus.

Valt er wat de parochie of de kerk betreft, niets speciaals aangaande deze pastoor aan te stippen — zeker zat het bouwen hem niet in het bloed —, toch was hij niet zonder verdiensten. De geschiedschrijver Sanderus moet minstens een goed bekende geweest zijn van pastoor de Leeuwet, want hij noemt hem « een man opvallend door

---

(32) Pastoor De Leeuwet was in de abdij achtereenvolgens celmeester, predikant, subprior, novicemeester en leraar in de godgeleerdheid; daarna vanaf 1648 tot 1653 pastoor te Jette, van 1653 te Denderleeuw, waar hij overleed in mei 1666, 52 jaar oud.

(33) Pastoor De Vleeschoudere is de auteur van een berijmd kommentaar op de 150 psalmen, evenals van enkele lofzangen (Cfr **Eigen Schoon en De Brabander,** jg. XXVI, 1943, blz. 217 en volg.).

(34) In december 1658 werden de goederen van de pastoor in beslag genomen, gezien hij zijn belasting op de veestapel niet had betaald. De pastoor bezat 2 paarden en 3 koeien (**Diarium,** 1658).

(35) Het was de gewoonte, dat wanneer de pest haar intrede in een gezin had gedaan, de genezing voor de aan de dood ontsnapte huisgenoten diende vastgesteld te worden. Zo schreef de pastoor in het « Directorium ad legendas horas canonicas » : « Den 16 Augusti 1653 hebben hunnen kerckganck gedaen onder de Misse van S. Rochus Jan van Mechelen ende Jooris Luppens met hunne huijsvrouwen, sijnde hunne huijsen van de zaligheijt gecuijst. Laus Deo ! ».

zijn deugden en kennis, geëerd en gewaardeerd in geheel Brabant, geniaal zielenleider en voorbeeld van rechtschapenheid en godsvrucht ». Moeilijk zou iemand hem meer lof kunnen toezwaaien !

De kerk dankt deze pastoor de aankoop van een O.L. Vrouwbeeld met scepter en een beeld van de H. Amandus (1658).

Naar blijkt uit het dekanaal verslag waren in 1655 in de kerk vijf gekonsakreerde altaren, waarvan vier in gebruik. Het hoofdaltaar had een schilderij van O.L. Vrouw; op het altaar van O.L. Vrouw hing een drieluik, voorstellend de kruisiging, de graflegging en de verrijzenis van Kristus; op het altaar van de H. Moeder Anna een schilderij van deze heilige en op het altaar van de H. Amandus een schilderij dezelfde voorstellend. Verder was er nog het altaar van de graaf met een schilderij van de Gedaanteverandering van Kristus. Zowel wanneer deze schilderijen werden aangekocht als wat er later is van geworden, blijft onbekend.

In het apostolaat werd de pastoor bijgestaan door *C. Horemans*, vanaf september 1653 door *frater Brecpot* en in 1658 door *frater Gregorius*.

Pastoor Ambrosius de Leeuwet, overleden in mei 1666, werd op 25 juni opgevolgd door **Petrus de Bray** (36), die het, midden tal van beproevingen, niet slecht deed.

Een dubbele miserie drukte zwaar op de bevolking, zodat evenmin als onder zijn voorganger van grote werken sprake kon zijn. Vooreerst de voortdurende oorlogen van Lodewijk de XIV, met de hoge lasten aan de huurtroepen te betalen, die het volk ten zeerste had verarmd. Daarbij kwam de pest, die opnieuw haar intrede deed in de parochie en zeer vele slachtoffers maakte.

Ten andere de inkomsten van de kerk waren zeer geslonken en de grote nood bracht vele uitgaven mee aan armen en noodlijdenden; aan de landdeken van Aalst dienden tevens jaarlijks 12 gulden afgedragen, berekend volgens de inkomsten van de kerk, tot leniging van de nood in zijn dekenij. Was de beheerder van de kerkgoederen niet herhaaldelijk verplicht de huurpacht voor de helft, ja zelfs volledig kwijt te schelden, omwille van de heersende ellende. De bevolking werd immers uitgezogen door de troepen, sinds september 1667 op het kasteel ingekwartierd, na de inname van Aalst op 11 september; slechts wanneer er geen voeding meer te vinden was, werd het kwartier verlegd naar Galmaarden (37). De inbraak in de kerk door de Fransen in 1669 veroorzaakte slechts geringe schade.

Naast de oorlog, was de pest een niet minder grote kwaal, die tal van slachtoffers eiste. Vooral vanaf oktober 1667 richtte deze ziekte grote verwoestingen aan op het dorp en stierven hele gezinnen uit. In oktober telde men 14 overlijdens van personen ouder dan 11 jaar en 11 van kinderen, in november 7 volwassemen en 17 kinderen; voor 1667 een totaal van 43 paashouders en 34 kinderen op een bevolking van ongeveer 1000 inwoners. Voor 1668 zijn de gegevens nog slech-

---

(36) Petrus de Bray was van 1653 tot 1666 pastoor te Jette.
(37) **Relation de la guerre de Flandres en l'annee 1667.** Parijs, 1668, blz. 268.

ter, nl. 65 volwassenen en 58 kinderen overleden ten gevolge van de pest (38). In totaal 1/5 van de bevolking van Denderleeuw!

Niet te verwonderen dat uit dankbaarheid, eens de kwaal voorbij, in 1669 te Mechelen een beeld werd aangekocht van de H. Rochus, aangeroepen tegen de pest, en van de H. Antonius aangeroepen tegen de ziekten onder het vee.

Op 15 augustus 1675 overleed pastoor de Bray, 54 jaar oud, na gedurende dertien jaar met liefde en vol toewijding zijn herderschap te hebben uitgeoefend. Hij was een echte vader geweest voor de vele zieken, die hij wist aan te moedigen en bij wie hij uren en zelfs hele nachten doorbracht; voor de noodlijdenden was hij een liefdevol helper.

Vanaf 1666 tot 1671 werd hij bijgestaan door onderpastoor *Guillielmus Coppens,* van 1672 tot 1676 door *Ambrosius Horemans* en vanaf augustus 1676 door *Fredericus Melchier.*

De parochie werd gedurende een paar jaar bediend door **Joos 't Kint** (39). Onverpoosd heeft hij gewerkt en troost gebracht aan zieken en stervenden. De nood bleef immers zeer groot, zodat de kerkrekeningen vooral uitgaven vermelden aan behoeftigen.

1677 was een zwaar jaar! De franse soldaten hielden hier erg huis en plunderden het dorp leeg en verwoestten alles. De streek was zo onveilig dat menig doopsel werd toegediend op het kasteel, « omwille van het oorlogsgewoel en de dagelijkse invallen van de soldaten » (40).

---

(38) Begin 1668 stierven de 4 kinderen van Egidius de Munck, « waarvan 2 werden begraven op het kerkhof, de andere naast de woning, daar allen overleden waren van de pest ». — In het overlijdensregister tekende de pastoor aan: « daar rond dien tijd de pest heerschte stierven vele kinderen wier naam ik niet altijd juist aanteekende, middenwijl tot memorie rond het midden van april: 2 kinderen van Alex de Koninck; één van Petrus de Koninck, evenals Petrus zelf; 2 van Cornelis Beeckman; begin mei: 2 van Andries Cobbaert, 2 van Joannes Bayens en Antonia van der Linden, 2 van Joannes Asschericx, 2 in het huis van Adriaen Bayens (zijn nicht en dochter), 1 van Thomas van der Poorten, 2 van Christiaen Steppe, 3 van Georges Luppens, 1 van Erasmus de Hont, 2 van Jo. Bayens, hijzelf en zijn vrouw Cath. Slachmuylders die allen samen naast hun woning werden begraven, 1 van Jo. van den Haute, 3 van Jo. Malingrean, 2 van Adriaan Cromphaut, 4 van Adriaan Huylebroeck en hijzelf, 1 van Leonard Vogels, 5 van Judocus de Petter, 1 van Cornelis Cools, 1 van Jo. Waterloop, 1 van Maxim van Grootenbruele, 1 van Petrus Bayens, 2 van Petrus Struelens, enz. Velen werden 's nachts en naast hun woning begraven, o.m. Livina en Rogerius Hellinckx, Cornelis Beeckman « die samen met zijn drie kinderen naast zijn woning werd begraven », Joannes en Maria Malfroit...

(39) Joos 't Kint was eerst onderpastoor in beide Heembeken en werd daarna naar Denderleeuw gestuurd.

(40) Onderging Denderleeuw het lot van de andere gemeenten uit de omgeving? In september 1677 deden een afdeling Fransen, gelegerd in en om Ninove, een uitval naar Vilvoorde. Op hun doortocht werd alles verwoest. De bevolking vluchtte weg en zocht beschutting in de bossen... en kloosters. Zo de pastoor van Teralfene bij de Karmelieten van Muilem... Maar Muilem werd op 12 september geplunderd en de baljuw van Teralfene vermoord. Op Teralfene was het er even erg aan toe gegaan (**Eigen Schoon en de Brabander,** XXVI jg., 1943, blz. 223). Mogelijk vond de pastoor van Denderleeuw met andere parochianen een toevlucht op het kasteel van de Heer van Liedekerke-Denderleeuw.

De klokspijs — en vermoedelijk ook tal van inwoners — werd, naar blijkt uit de kerkrekening, in veiligheid gebracht op het kasteel en 353 pond werd achteraf voor 150 gulden 10 stuivers verkocht aan de kerk van Gijzegem (41).

In 1676 werd **Joannes van der Kelen** hier pastoor en bleef het tot bij zijn overlijden op 25 october 1677. Hij werd opgevolgd door onderpastoor **Fredericus Merchier** (42) op 4 december 1677.

Datzelfde jaar lieten de Fransen opnieuw van zich horen, o.m. door de roof van het torenuurwerk, vooraleer hun kamp vóór Ninove op te breken (43). Engelbert Corvete wist het erg beschadigd opnieuw in handen te krijgen; maar een volledig herstel, dat 78 gulden kostte, was nodig en werd uitgevoerd door Regnier van de Steene te Brussel, die daarbij nog 13 gulden rekende voor het stellen en het regelen van het uurwerk. Gezien de herstelling geen voldoening schonk, werd op 6 november 1680 een nieuw aangekocht tegen de prijs van 250 gulden, slechts te betalen na drie jaar.

Aan de zijbeuken werden dringende herstellingswerken uitgevoerd. Deze werden heropgebouwd en verhoogd, zodat midden- en zijbeuken onder één dak kwamen te staan, wat het estetisch uitzicht van de kerk zeker niet bevorderde. Deze werken waren nog niet voltooid, wanneer pastoor Merchier in 1681 werd overgeplaatst naar Heembeek (44).

Deze overplaatsing bracht op het dorp niet weinig beroering mee. Wellicht om de financiële last die hij naliet; de pastoor had immers ter uitvoering van de herstellingswerken een lening aangegaan. Gereed voor de afreis, op 28 april 1681, werden zijn verhuiswagens door de dorpsoverheid tegengehouden, ... om, zo gezegd, eerst zijn tiendeschuld te vereffenen. In feite werd het de pastoor ten kwade geduid deze verandering te hebben aanvaard. Hij zag zich verplicht te blijven tot einde mei. In het *Diarium* beklaagt Merchier zich bitter over de behandeling en noemt de schuldigen met hun naam. De arrestanten : Joannes Steppe wordt betitteld als « schijn-vriend en Judas », Petrus Oliviers is slechts een « vreemdeling » en Joannes van Ginderdeuren « die nog voor eenige maanden met zijn moeder bijna handgemeen werd », maar « de opstoker van allen was toch Gaspar Collijns ».

Lambertus de Nayer werd te Denderleeuw deservitor van mei 1681 tot juli 1682, wanneer hij in dezelfde hoedanigheid werd vervangen door **C. Horemans,** die hier voorheen onderpastoor was geweest en zijn bediening waarnam voor ongeveer 500 paashouders, tot in de zomer van 1683.

Gedurende het verblijf van deze laatste op de parochie vallen

---

(41) Mogelijk kwam deze klokspijs van een gebarsten klok, die, gezien de omstandigheden, niet kon hergoten worden.

(42) Fr. Merchier was eerst deservitor te Kobbegem en te Rollebeek, daarna pastoor te Zellik.

(43) De roof was mogelijk, gezien de onvoldoende voorzorgsmaatregelen van de koster Joannes van den Haute, merkt de pastoor op in het Diarium.

(44) Gedurende 19 jaar was hij nog pastoor te Heembeke, waar hij overleed op 11 maart 1700, 62 jaar oud.

alleen aan te stippen zijn moeilijkheden met het dorpsbestuur, zodat hij de zondagsmis dreigde af te schaffen, indien voortaan de verplichting niet werd nagekomen voor de helft (30 gulden 's jaars) in het onderhoud van de onderpastoor te voorzien. Om het dorp aan de nodige som te helpen, stelde de pastoor op 29 maart 1683 een belasting op de veestapel voor *(Diarium)*.

In Juli 1683 volgde de benoeming tot pastoor van **Gilbertus de Kuver,** slechts 28 jaar oud; reeds tien jaar later overleed deze onvermoeibare werker voor het zielewelzijn van zijn parochianen. Volgens het Necrologium waren zijn sermoenen gekenmerkt door afschildering in felle kleuren van de zondegruwel en van de hel; de gedachtenis aan de Uitersten moest de gelovigen afhouden van het kwaad.

Hij oordeelde terecht dat de verdieping van het godsdienstig leven de bizonderste taak was van de pastoor. Met dit doel stichtte hij *de Broederschap van het Allerheiligste Sakrament.* Werd deze stichting in 1684 door paus Innocentius XI goedgekeurd, de bevestiging door de aartsbisschop van Mechelen zou, « ter oorzake van de oorlogen en andere troubelen » slechts volgen op 7 mei 1731. Het inzicht van de pastoor was de godsvrucht tot het Allerheiligste te bevorderen en de gelovigen te bewegen meermaals per jaar ter H. Tafel te naderen. Het tiende artikel streefde de vrede na onder de parochianen (45).

De tijden bleven uiterst moeilijk. Zo hadden Denderleeuw en Denderhoutem in 1690 de last te dragen van de bevoorrading van het ruitersregiment van kolonel Pigniatelli, einde mei te Teralfene ingekwartierd (46).

Franciscus Huygens was begin 1694 de opvolger van Gilbertus de Kuver en nam de zielezorg waar tot juli 1698, voor ongeveer 500 paashouders.

In deze korte verblijfperiode alhier kocht hij voor de kerk een nieuw O.L. Vrouw-altaar.

Petrus van den Houte volgde zijn vader *Joannes* als koster, en tevens als onderwijzer op.

Vanaf juli 1698 was hier pastoor de Brusselaar **Gabriel Pauwens** (47), die zijn dienst ter harte nam, midden droeve en steeds zwaarder drukkende oorlogsjaren.

Toch was vernieuwing en aanvulling van het kerkmobilier dringend nodig. Het nieuw O.L. Vrouw-altaar, vermoedelijk werk van Jan van Schilde, liet hij in 1700 marbreren; in 1704 het hoogaltaar. Inmiddels werd, in 1702, bij Frans de Kinder te Ninove een biecht-

---

(45) Art. X: « aen degene die peys maken onder vrinden en andere, honderd dagen aflaet ».

(46) Naast een bepaalde som, had Denderleeuw « fouragie en gars gelevert ande vier compagnien seven daghen ». Cfr Schepenboeken van Erembodegem, nr 91 (Ra. Gent).

(47) Geboren te Brussel in 1662. Hij studeerde te Leuven godgeleerdheid als kloosterling van Dielegem en behaalde er het bakalaureaat. Was van 1698 tot 1729 pastoor te Denderleeuw, in 1729 celmeester te Dielegem, vanaf 1730 deservitor te Jette, waar hij op 1 oktober 1731 overleed, na 50 jaar voorbeeldig kloosterleven.

stoel besteld. Deze biechtstoel in Lodewijk XV-stijl bevindt zich nu in de linkerkruisbeuk en is een werk niet zonder verdiensten. De figuren van vier boetedoeners werden ter versiering aangewend : koning David met de harp, Petrus met de sleutels, Joannes met kruis en koning Edward met boetekleed.

In 1714, gezien de tijd was verbeterd, werd bij P. du Can een nieuw S. Amandsaltaar besteld (48), waarvoor op 4 juni 200 gulden werd betaald en 12 gulden « aen den beltsnijder ».

Bij voornoemde Frans de Kinder werd in 1715 een biechtstoel, in Lodewijk XVI-stijl, aangekocht voor de onderpastoor. De stijl is soberder dan in voorgaande. Deze bevindt zich nu in de rechterkruisbeuk. Tezamen hiermee, een nieuwe zitting naast deze biechtstoel en voor het koor, kwam van hetzelfde atelier.

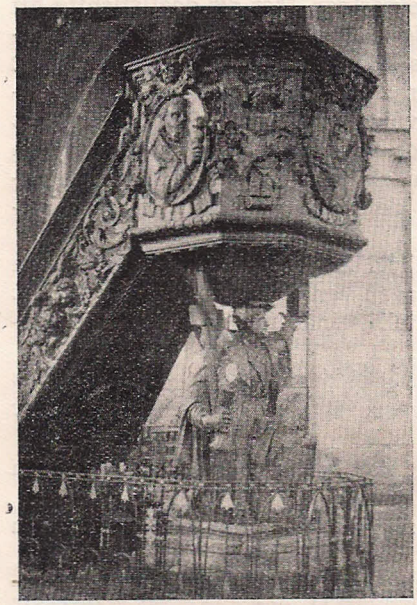

Predikstoel (1717)

In 1717 werd een nieuwe preekstoel besteld bij « Franciscus de Kinder, schrijnwercker van stille te Ninove en Jan de Kinder, beeldtsnijder tot Brussel », voor de som van 700 gulden. De rekening werd afbetaald op 30 januari 1719 en beliep tot 850 gulden. Deze predikstoel, eveneens in stijl Lodewijk XV, heeft wel enige kunstwaarde. Op het middenvlak van de kuip staat in een medaillon de H. Amandus, links de H. Augustinus en rechts de H. Norbertus, met tussenin de zinnebeelden van de Evangelisten; het geheel wordt getorst door een geknield priester, de H. Kerk voorstellend, met in de rechterhand een kelk met H. Hostie, in de arm een kruis en in de linkerhand een evangelieboek. Het klankbord is versierd met twee mooie zwevende engelen, wijl op de trapleuning engelenkopjes met festoenen zijn aangebracht.

Een som van 800 gulden werd in dezelfde periode besteed aan een nieuwe bevloering in de kerk, uitgezonderd het koor, in blauwe steen van Féluy (49).

---

(48) Het kontrakt bepaalde dat het altaar in goed droog hout moest worden gemaakt, de pijlers in vol hout, volgens de plannen van meester Ducan, goedgekeurd door pastoor, burgemeester en schepen. Het werk diende geleverd binnen de twee maand en zou aanvaard worden na goedkeuring door bevoegde mannen, aangeduid door de pastoor. — In deze som waren de plaatsingsonkosten niet begrepen.

(49) Deze steen werd te Ecaussines en Feluy afgehaald door 20 eigenaars die samen over 28 paarden beschikten. Elke vracht werd getrokken door 3 paarden (Pertinentia ad Diarium, Pa. Denderleeuw, nr 14).

Nieuwe antipendia (wit, groen en paars), werden in 1719 aangekocht.

Was de werkkracht... of de koopkracht van de pastoor, die van juli 1700 tot 1711 werd ter zijde gestaan door *Joannes de Novielle,* van augustus 1711 tot 1724 door *Joannes de Vos* en daarna door *Alexander de Hertogh,* voorbij ?

De laatste jaren van zijn pastoorschap alhier leefde hij op minder goede voet met het dorpsbestuur, zodat, gezien hij de « zetting » aan de gemeente niet betaalde, hij een proces kreeg... en op 23 februari 1728 zelfs werd overgegaan tot de verkoping van zijn inboedel (50). In beroep werden de goederen teruggeschonken, op voorwaarde dat de achterstallige belasting werd afbetaald. Wat door zijn opvolger, die hiertoe een lening aanging, werd nagekomen (23.6.1729). De pastoor kon hier niet meer blijven en werd in februari 1729 pastoor te Jette.

Wat op de pastoor ook af te dingen viel — hij liet de kerk en zijn opvolger met zware schulden —, hem komt de grote eer toe tal van meubels, die de kerk vandaag de dag nog versieren, te hebben aangekocht.

De opvolger van pastoor Pauwens was **Augustinus Veldekens** (51), hier werkzaam van juni 1729 tot 1737, Zijn nekrologie kan samengevat in deze woorden : hij predikte het woord Gods met talent en bracht door zijn stichtend voorbeeld menig afgedwaalde tot de kerk terug; verder leefde hij « in de schulden van zijn voorganger en persoonlijke ».

De onder pastoor De Kuver gestichte Broederschap van het H. Sakrament, kwam eindelijk tot stand in 1731. De tocht van Rome over Mechelen tot Denderleeuw had 47 jaar geduurd !

Jacobus Deens (52), die hier onderpastoor was van 1733 tot 1737, werd alsdan aangesteld tot pastoor. Hij was gekend om zijn ijver bij het toedienen van de Sakramenten en de zorg om armen en zieken (53). Wat zijn parochianen misschien minder wisten, dat was dat hij bekend stond als redenaar, die zich eveneens aan la-

---

(50) Een van zijn opvolgers — pastoor Aerts, die zelf een ruziestoker was — is weinig mild in zijn oordeel over pastoor Pauwens : « hij was een liefhebber van — en zelfs handelaar in wijn... « ipsum magis mercatorem quendam quam pastorem egisse, hinc emendo, reimendo, vendendo et revendendo tandem ad penuriam devenit ». En elders : « videtur ille pastor mihi mercator, villicus (had 2 meiden en 2 knechten voor een boerderij met 2 paarden en 2 koeien) et agrorum locaturus, suo tempore nimis fuisse, quae certe omnia ei invidiam pepererunt » **(Diarium).**

(51) Augustinus Veldekens was eerst in de abdij, waar hij bekend stond om zijn zachte en vreedzame omgang en door eenieder werd bemind, predikant en daarna koorzanger; achtereenvolgens onderpastoor te Wolvertem en te Heembeke; ten slotte pastoor te Denderleeuw, waar hij overleed 58 jaar oud.

(52) Jacobus Deens, geboren te Kruibeke, was in de abdij een gewaardeerd ziekenverpleger en tevens archiefrat, na dit te hebben geordend; verder moderator, waarna pastoor te Denderleeuw.

(53) Vanaf 26 oktober 1741 tot januari 1742 waren er 17 overlijdens van kinderen ten gevolge van rode koorts en pokken; in 1742 stierven 32 kommunikanten, bijna allen ten gevolge van « een dodelijke koorts ».

tijns en frans dichtwerk bezondigde en een paar levensbeschrijvingen op zijn naam had (54).

Nadat hij de schulden van zijn beide voorgangers, die 1428 gulden 8 stuivers beliepen, had afgelegd (55), ging zijn zorg naar de verdere afwerking van zijn kerk. In 1740 werd het S. Amandskoor door Jan Baptist van de Gucht voor 64 gulden 13 stuivers gevout en werd een dak gelegd (56). De kerk werd met vele mooie ornamenten verrijkt (57).

Toch kende het dorp intussen nieuwe miseries met de franse troepen en in 1745 waren zij hier ingekwartierd.

Door Petrus van den Brande werden in 1748 de sinds vele jaren dringende herstellingswerken uitgevoerd. Een nieuw hoogaltaar, door de pastoor gewenst, werd in 1749 bij Frans Custers, meester-schrijnwerker te Brussel besteld. Men betaalde 226 gulden 10 stuivers en aan de Brusselaar Hendrik van Wel 80 gulden voor het marbreren en vergulden ervan.

De aankoop van een zilveren wierookvat in 1751 vergde een uitgave van 10 gulden 10 stuivers.

Als zijn helpers worden in de kerkrekeningen vernoemd : *Philippus Parduijs* (febr. 1731), *Philibertus van Bever* van 1743 tot 1744, *Nicolaus Henrinx* in 1744 en 1745, *Joannes Lion* in 1745 en 1746, *Hieronymus de Bare* van 1746 tot 1748 en *Cornelius Nauwens* van 1748 tot 1755.

Pastoor Deens, overleden op 30 april 1752, werd midden juli opgevolgd door **Norbertus van Zeebroek** (58), die hier met tegengoesting heenkwam. Deze bracht het door zijn voorganger aangevangen werk tot een goed einde. Hierdoor werd bijgedragen tot verfraaiing van de kerk.

---

(54) Het leven van de H. Andreas, abt van de abdij van Averbode, en het leven van de H. Arminius, kanunnik in dezelfde abdij.

(55) Pastoor Aerts merkt op in het **Diarium :** « non sane mirum quod ceteris praedecessoribus miserior debuerit vivere, unde et apud vicinos pastores male audiebat, quasi oeconomia, quam tenere adigebatur, avaritia fuisset ».

(56) Het dak werd gelegd door Simon Godefroy; Jan Coucke leverde het schalieberd en Lieven de Vuyst voor 93 gulden schaliën, lood en nagelen. Het geheel kostte 337 gulden 9 stuiver. Eveneens het raam werd vernieuwd : aan David van Nieuwenhove betaalde men 48 gulden 12 stuiver voor het ijzerwerk en aan Petrus Aerents 14 gulden voor het glas.

(57) **Diarium,** 1745.

(58) Nobertus van Zeebroek werd te Brussel geboren en studeerde er aan het Jezuïetenkollege. Werd door de abt aangesteld als ontvanger in het Nonnenklooster van Groot-Bijgaarden. Bij zijn benoeming tot pastoor te Denderleeuw ontstonden moeilijkheden met de abdis, die zich gekrenkt gevoelde door deze overplaatsing, zonder haar voorafgaande te hebben geraadpleegd. Dit had voor gevolg dat drie kanunniken van Dielegem in de vrouwenabdij hun « bon » kregen en door heren van Park werden vervangen (1752). De abt, die hem niet in het hart droeg, aanzag van Zeebroek als de aanstoker hiervan en riep hem voor het kapittel, met als gevolg een publieke straf (nl. een dag stilzwijgendheid in een cel, en in de refter onder het ontbijt en het middagmaal neerknielen op de vloer). Na de strafuitvoering werd door van Zeebroek beroep aangetekend bij de Vicaris Generaal van de orde, ... de abt van Park **(Diarium).** Maar gedane zaken hebben geen keer !

In 1754 werd voor het hoogaltaar een schilderij besteld, voorstellend « Kristus bij de Emmaüsgangers ». Dit werk werd uitgevoerd door M. d'Hase, behorend tot de Vlaamse School en die hofschilder werd van keizerin Maria-Theresia. Dit doek hangt nu rechts achteraan in de kerk.

Voor de kerk betekende de diefstal in de nacht van 11 op 12 januari 1758 een groot verlies. Al de gewijde vaten werden gestolen : twee zilveren kelken, de zilvere kroon van O.L. Vrouw en het Kind Jezus met scepter, vier zilveren ballen, een gouden ring, een klein zilveren kruisje, een monstrans, een zilveren ciborie, waaruit de H. Hostiën op het altaar werden uitgegoten, samen met 70 gulden uit de « komme » (59).

In dit verlies werd voorzien door aankoop van nieuw zilverwerk bij Natalis van Mol te Brussel, nl. een zilveren kelk, een dito ciborie, monstrans en H. Olievaatje.

Op 15 augustus 1761 schonk Benediktus de Schrijver, schepen van Denderleeuw, een « vergulde houten casse voor de reliquien van Sinte Rochus ». De volgende dag, feest van S. Rochus, werden de relieken in de voorschreven kast geplaatst en tentoongesteld; hierop volgde een plechtige H. Mis.

Na het herstel van het klokhuis (60), werd op 17 juni 1761 een vergadering gehouden van de schepenbank van Denderleeuw tot het « hermaken van het galnijd ofte gebroken klocke, hangende op den thoren deser kerke van Denderleeuwe »; op een nieuwe vergadering bij de griffier werd tot een beslissing gekomen, nl. « de klocke zal hermaekt worden tot het luyden accoord aan de groote klocke »; op 21 juni 1762 ging men nog een stap verder : « de derde klocke is gescheurd, de tweede zoveel als » en men besloot : « ook de tweede klocke op accoord van de groote te ergieten ». De definitieve beslissing viel op 11 juli en werd het plan, door de pastoor die twee nieuwe klokken wenste, zorgvuldig in elkaar gestoken, aanvaard (61). De grote klok of tiendklok was in goede staat; Georges du Mery te Brugge kreeg de bestelling voor twee nieuwe, die dienden akkoord te luiden met de bestaande klok.

De oude klokken werden door de schepenen afgeleverd te Gent, waar bij Paulus Hamelinck 2500 pond klokspijs, tegen 13 stuivers het pond, werd aangekocht.

Reeds op 30 oktober 1762 werden de twee nieuwe klokken naar Denderleeuw overgebracht en op 8 november door de landdeken gewijd.

---

(59) De dief Guilliam Matthieu, die deel uitmaakte van een bende, werd aangehouden en te Brussel op de Grote Markt terechtgesteld. Hij had de voorwerpen verkocht « aen eenen Smaus alsdan woonende binnen desc stadt Brussel » (**Diarium,** 1758). De bende had verscheidene diefstallen op haar aktief, o.m. Denderleeuw (11/12.1.1758), Impe (12.1757), Onkerzele (1757), Pollare (11/12.7.1757), S.-Martens-Lierde (20/21.9.57), Westrem (8/9.7.1757) (Ra. Brussel, Drossaard van Brabant).

(60) Ra. Brussel, Schepenboeken, nr 4860.

(61) Cfr MARCEL CORNELIS, **De Klokken van Denderleeuw,** blz. 11-15. Denderleeuw, z.d.

De middelste droeg als opschrift :

« In honorem Sanctae Mariae benedicta.
Dus Adriaen Sonck.
Da Joanna Maria van Overstraete.
Georgius Dumery me fecit Brugis.
Denderleeuw 1762 » (62).

De kleinste :

« In honorem Sanctae Annae benedicta.
Dus Judocus Asscherickx.
Da Theresia van Santen.
Georgius Dumery me fecit Brugis.
Denderleeuw 1762 » (63).

De klokken schonken voldoening en luidden in akkoord ! De volledige onkosten voor het keren van de grootste klok en andere herstellingswerken aan de toren bedroegen 2749 gulden 4 stuivers en 2 oorden (Diarium, 1762). Bij de betaling werd evenwel — zoals naar gewoonte — door de pastoor met de klokkengieter nogal getwist om de voorgedragen rekening van 483 gulden 15 stuivers (64).

Zongen de mooie klokken de lof van God over het dorp, een nieuw orgel zou hiervoor zorgen binnen het kerkgebouw. Daartoe werd als voorbereidend werk gezorgd voor een nieuw dokzaal. De pastoor sloot op 17 december 1764 een overeenkomst af met Jozef Bemindt, meester-schrijnwerker te Ninove, over het maken « van het portael met oxael ende de zeyde beucken », « in chimays eijkenhout » voor 650 gulden. Tegen S. Jansmesse 1765 diende alles afgewerkt te zijn. Na het dokzaal volgde het orgel zelf. Een omhaling hiertoe bracht 359 gulden 6 stuivers 5 oorden op en ter aanvulling van de nodige som zou het hopgeld worden gebruikt.

Het werk der herplakking van de kerk werd in 1766 hervat (65) en in 1767 het dak van het hoogkoor vernieuwd.

Een nieuw kontrakt werd inmiddels met voornoemde J. Bemindt afgesloten op 5 juli 1766 tot het maken van een orgelkast, voor de som van 260 gulden. Dit werk uitgevoerd in oktober 1767, zorgde de orgelmaker Van Petegem te Gent, onmiddellijk voor de vervaardiging van het orgel (66).

---

(62) « Gewijd ter ere van de H. Maria. Mijnheer Adriaan Sonck (schepen). Mevrouw Joanna Maria van Overstraete (echtgenote Ignatius Eeman, schepen, mulder). Georges Dumery heeft mij gemaakt te Brugge. Denderleeuw 1762 ».

(63) « Gewijd ter ere van de H. Anna. Mijnheer Joos Asscherickx (burgemeester). Mevrouw Theresia van Santen (echtgenote van Adriaan Sonck). Georges Dumery heeft mij gemaakt te Brugge. Denderleeuw 1762 ».

(64) In juli 1762 werd door Mw ter Linden, namens de heer, groot tiendheffer, 812 gulden 10 stuivers geschonken en in september 1762 500 gulden. — Reeds in 1764 diende aan de klokken gewerkt, gezien voor de « hoofden » groen hout was gebruikt geworden.

(65) Hiervoor werd de som van 369 gulden 15 stuivers betaald.

(66) Aan Jozef Bemindt werd op 27 oktober 1767 157 gulden 10 st. en op 30 januari 1768 102 gulden 10 st. betaald. — Aan van Petegem werd een eerste betaling gedaan van 455 gulden op 5-12-1767; de opvolger van pastoor van Zeebroek betaalde op 21.8.1768 de rest nl. 315 gulden.

Dit werk was nog niet voltooid, wanneer pastoor van Zeebroek op 8 mei 1768, 59 jaar oud, overleed.

De pastoor had niet slechts in de zorg om zijn kerk een grote aktiviteit aan de dag gelegd, maar was ook op ander gebied niet onwerkzaam gebleven. Hij is gekenmerkt zowel door zijn goedheid als door zijn taaie volharding.

De uitbouwer van de schoonheid van de dorpskerk, was vooral een vader voor de armen. Dit toonde hij in 1763, wanneer de oogst grotendeels door de hagelstorm was vernield, alsdan kocht hij een grote hoeveelheid koren, ter bedeling aan de armen.

Zijne taaie volharding leren wij niet slechts kennen in de doortastendheid waarmee hij de heerlijkheid van het Huis van God nastreefde, maar ook in zijn processen. In 1763 deed hij voor de Raad van Vlaanderen tussen Denderleeuw en Liedekerke een proces inzetten, ten einde uit te maken op welk grondgebied het kasteel van de heer stond. Na tien jaar — op 9.1.1773 — viel de gerechtelijke uitspraak in het voordeel van Denderleeuw (67). Die triomf heeft hij niet meer mogen beleven.

Een eigenaardigheid onder zijn herderschap dient hier nog vermeld, nl. dat in 1759 de passie werd gepredikt door zuster Cecilia Timmermans!

Pastoor van Zeebroek werd achtereenvolgens in de parochiale dienst bijgestaan door *Benedictus Darthé,* van november 1755 tot 18 november 1757, daarna door *Clement Stoefs* (68), tot 17 november 1760, vervolgens door *Georgius Canis* van 27 november, die hier overleed in mei 1764 en werd vervangen door *Petrus Herdies,* die in september 1766 werd opgevolgd door *Bernardus d'Artilly* (69). Koster was *Lambertus Jozef de Proost.*

Volgens de getuigenis van onderpastoor Aerts — die evenwel in het Diarium blijk geeft van weinig eerbied en simpatie voor Vader abt — kwam nog de nacht van het overlijden van de pastoor abt Valvequens met de koets naar Denderleeuw om «spoliaturus quidquid posset» en vooral om de honderd gouden soeverijnen mee te nemen, waar nochtans te vergeefs werd naar gezocht. Die schat niet gevonden hebbend, laadde hij de meubels en de boeken op, in zover dit mogelijk was (70).

De opvolger van pastoor van Zeebroek, **Joannes Tielemans**

---

(67) Ra. Gent: Denderleeuw.

(68) «homo durus et assuetus dominandi, uti provisores (was immers voorheen provisor in de abdij) solent, non amice cohabitat pastori». — Vertrok van Denderleeuw «liberatus» naar Wolvertem, waar hij later pastoor werd, ... Aerts een tijd lang zijn onderpastoor! (**Diarium,** door Aerts geschreven).

(69) Bernardus d'Artilly koesterde de hoop van Zeebroek op te volgen, leefde in de beste verstandhouding met de nieuwe pastoor; hij werd op 14.10. 1771 onderpastoor benoemd te Wolvertem, in 1784 naar Meusegem.

(70) Die goudschat van 100 gouden kronen werd in 1774 door Aerts, alsdan bibliotekaris, ontdekt op 1.12.1774 in een boek van teologie en overgemaakt aan de abt J.B. van den Daele, die 2 kronen schonk om 14 HH. Missen op te dragen voor de overleden pastoor van Zeebroek.

(71) mocht de vreugde smaken het aanbestede werk van zijn voorganger in ontvangst te nemen.

Op 31 september 1768 werd het orgel te Gent afgehaald en werden 1164 gulden 10 stuivers betaald. Gezien het niet voldoende krachtig bleek voor de kerk, diende het te worden versterkt. Dit vergde op 28 oktober 1768 een nieuwe uitgaaf van 100 gulden.

Bij Joos Termindt bestelde de pastoor een behoorlijke biechtstoel voor de onderpastoor en betaalde hiervoor de som van 220 gulden. In 1780 volgde de heropbouw van de sakristie door Andries van den Brande.

S. Rochus, één van de noodheiligen, aangeroepen tegen de pest, werd door de bevolking in eer gehouden. Een paar doeken in de kerk — later in de muurbeschotten aangebracht — herinneren hieraan, nl. een kopie van de schilderij van Rubbens te Aalst in de S. Maartenskerk : « eris in peste patronus » en de H. Rochus zieken genezend van de pest. Beide werken zijn van de hand van P. Spruit (1727-1801), die behoorde tot de Vlaamse School. Toch zou de bevolking nog meer haar verering tot deze heilige betonen. Een gelegenheid hiertoe was de afschaffing van het klooster der Karmelietessen te Aalst. In 1782 werd hier een Rochusaltaar aangekocht voor 61 gulden 19 stuivers. De kerk bood evenwel geen geschikte ruimte, zodat na verschillende raadsvergaderingen beslist werd het altaar voorlopig te plaatsen in het S. Amandskoor, waartoe het altaar van S. Amand, wat naar links werd opgeschoven. Dit « voorlopig » zou blijven tot 1900 ! Op dit altaar hing een schilderij : « Kristus aan het kruis », toegeschreven aan G. Schalcken, van de 17e eeuwse Hollandse School en dat nu hangt in de linker kruisbeuk.

Nog gedurende datzelfde jaar werd een zilveren kroon aangekocht voor het O.L. Vrouwbeeld.

Nu werd, vermoedelijk op aanstoken van de onderpastoor Aerts, de aandacht van de pastoor afgeleid naar de opbouw van een nieuwe pastorij, gezien de oude bouwvallig was. Een steen herinnerd aan deze bedrijvigheid in 1783 : « Joannes Tielemans parochus perpetuo venerandus hunc posuit ». Zijn voornoemde onderpastoor knapte de zaak te Dielegem op : de abdij zou het geld voorschieten en de pastoor zou de som, zonder verhoging van interest, terugbetalen, zodra dit mogelijk was (72).

---

(71) Joannes Tielemans werd geboren te Molenbeek op 23.2.1717 en was achtereenvolgens onderpastoor te Wolvertem, onder-prior, noviciemeester en gedurende 9 jaar prior in de abdij van Dielegem, vervolgens pastoor te Denderleeuw.

(72) Met de bouw van de pastorij is een weinig fraaie historie verbonden, werk van zijn medekloosterling onderpastoor Aerts. Midden april 1783 werden de bouwwerken aangevangen en zouden voltooid zijn voor het einde van het jaar. De steen werd gevormd op de Boucht. De fundamenten gelegd, legde de provisor van de Dielegemse abdij de pastoor een akt ter ondertekening voor, waarbij hij zich verplichtte jaarlijks 80 patakons af te betalen. Gezien dit onmogelijk was, aarzelde de pastoor, maar tekende ten slotte toch op aanraden van de onderpastoor, die wees op de wettelijke ongeldigheid van het dokument, gezien het zonder zegel was en niet vóór een notaris... Op aanstoken van onderpastoor Aerts werd er dan ook nooit iets afbetaald **(Diarium).**

In 1787 — reeds ziek zijnde — liet Tielemans de kommuniebank grondig herstellen door J.B. de Coene van Aalst en betaalde hiervoor 263 gulden 7 stuivers, in 1788 werd « een zilveren hoed aangekocht voor S. Rochus », evenals twee schilderijen ter verheerlijking van S. Amandus — men mocht de patroon van de parochie toch niet vergeten ! —, nl. S. Amandus' predikend en S. Amandus' Sigebertusdopend. Beide zijn het werk van H.J. Geens, behorend tot de Vlaamse School, en bevinden zich nu eveneens in de muurbeschotten.

Voortaan was de pastoor volledig op zijn onderpastoor en koadjutor aangewezen. In die omstandigheden werd in 1793 nog een S. Annabeeld, door S. Janssens gesneden, aangekocht, evenals een mantel voor het beeld van de H. Rochus.

In zijn pastoreel beleid bleven pastoor Tielemans geen moeilijkheden gespaard. Dit reeds van bij de aanvang. Vooreerst met de S. Adriaansabdij te Geraardsbergen, omwille van zekere tiend te Okegem (73), daarna met het dorpsbestuur dat weigerde nog langer te betalen voor de onderpastoor, zoals dit sinds eeuwen de gewoonte was (74).

De pastoor, die een vroom zielenherder was, deed voor zijn parochie wat zijn wankele gezondheid (75) hem toeliet. Op 18 juli 1791 nam hij ontslag ten voordele van Hubertus Aerts, zijn gewezen onderpastoor (76) en overleed te Denderleeuw op 3 mei 1792.

In de loop van zijn pastoorschap alhier mocht hij rekenen op de medewerking van *Guilielmus Gonthier* van 1771 tot maart 1772, een kort « interim » van *Hubert Aerts* van 10 maart tot 1 april 1772, van *Gijsbertus Spruyt* van 1 april 1772 tot 17 juli 1777, van *Hubertus Aerts* van juli 1777 tot 20 oktober 1783, van *Andreas de Maagt* van oktober 1783 tot 13 maart 1790, wanneer deze tot abt werd verkozen; opnieuw *H. Aerts*, die na te Wolvertem ruzie te hebben gemaakt, naar Denderleeuw kwam als koadjutor van Kerstdag 1786 en vanaf 1790 onderpastoor werd, met *Siardus Goossens* als koadjutor, die in november 1790 in dezelfde hoedanigheid werd opgevolgd door *Josephus Wielemans*, oud-prior.

---

(73) De abdij van Geraardsbergen als mede-tiendeheffer te Okegem, wou deze aan de pastoor van Denderleeuw onttrekken (7.8.1768). De pastoor won het pleit in 1769 **(Diarium).**

(74) Het dorpsbestuur weigerde nog langer de 30 gulden te betalen aan de onderpastoor voor de zondag-vroegmis. Hierop schafte de pastoor deze mis af. Het dorpsbestuur gaat op 14.12.1771 in beroep bij de Raad van Vlaanderen tegen de pastoor en de heer, beide tiendbezitters. — Inmiddels werd door enkele parochianen een omhaling gedaan, waarmee het honorarium aan onderpastoor Gonthier voor 6 maand kon worden betaald. — In 1776 was nog geen uitspraak gevallen en in **feite** voorzag de pastoor in voeding, kleding en 60 gulden voor de onderpastoor **(Diarium).**

(75) Sinds de zomer 1789 kon hij, wegens geraaktheid niets meer uitrichten; vanaf einde 1790 moest hij zelfs gevoed worden als een kind **(Diarium).**

(76) De onderpastoor wist de pastoor te overtuigen in zijn voordeel ontslag te nemen; hij mocht, samen met zijn zusters, op de pastorij blijven wonen.

Hubertus Aerts (77) heeft het klaar gespeeld, dank zij de welwillendheid van de abt, die te Denderleeuw samen met hem onderpastoor was geweest, hier op 18 augustus 1791 tot pastoor te worden benoemd. Vanaf de stad Aalst werd hij met « een kalvakade » plechtig op het dorp ingehaald.

Zijn zo begeerd pastoraat zou evenwel niet rustig zijn. Na een eerste inval van de Fransen (november 1792), volgde in juli 1794 een definitieve bezetting. De aftocht van de geallieerde legers kostte de pastoor 300 gulden, want « tot driemaal toe werd de pastorij geplunderd »; de bevrijdende bezetting door de republikeinen bracht mee dat onmiddellijk 750 gulden courant dienden betaald op de pastorele goederen, waartoe een lening werd aangegaan. Aldra volgde de sekularisatie, eerst door de tamelijke onschuldige opeising van de kerkregisters, kort daarop gevolgd van de afschaffing van de tiend en de verbeurdverklaring van de kerkgoederen (1796).

Deze aanslag op de bestaansmogelijkheid van de Kerk groeide in 1797 uit tot een brutale godsdienstvervolging : vanaf 7 september werd de kerk gesloten en ieder eredienst verboden, terwijl de geestelijkheid verplicht werd de eed van trouw aan de republiek en van haat aan het koningdom te doen. Alles wat aan de godsdienst herinnerde moest verdwijnen, zo de kruisen en de kapellen. Het kruis werd van de kerktoren gehaald, de kalvarieberg naast de kerk verwijderd en de kruisen van de graven weggenomen (78). Achteraf werd het kerkmobilier openbaar verkocht... en door de parochianen ingekocht (om het later aan de kerk terug te schenken).

Gezien de pastoor en zijn onderpastoor Henricus Huyghe de eed weigerden af te leggen, werden zij als « onbeëdigde priesters » opgespoord, maar vonden bij hun parochianen — spijts de dreigende straffen — immer een gastvrij en veilig onderkomen (79).

Tegen deze dwangmaatregelen en de konscriptiewet van 5 en 24 september 1797 kwam de bevolking over het Vlaamse Land in opstand. Deze opstand, gekend onder de naam van Boerenkrijg, vond ook te Denderleeuw weerklank. Wanneer op 23 oktober de stormklok werd geluid (80) sloot de opstandige bevolking van Denderleeuw zich aan bij deze van Liedekerke en Teralfene, in het bos van Muilen; dezelfde dag 's avonds luidde de klok opnieuw, evenals te Teralfene. Over hun aandeel in de krijgsverrichtingen blijven wij evenwel onwetend. Een hergroepering van de opstandelingen vond plaats op

---

(77) Hubertus Aerts werd in het klooster te Dielegem ingekleed einde april 1752. Hij was een ruziestoker met zijn kollega's : zo te Wolvertem met pastoor Stoefs voor drie misintenties, waarvan de abt het geld had ontvangen en die hij weigerde te voldoen; later weigerde hij de zaterdagmis te lezen in de kapel van O.L. Vrouw in het bos (3/4 u. afstand), gezien de pastoor hiervoor jaarlijks 65 gulden werd betaald; in het **diarium** spreekt hij met even weinig eerbied over zijn abt als over sommige van zijn medebroeders.

(78) Kerkrekening 1797.

(79) Cfr **Het Land van Aalst,** jg. II, blz. 140.

(80) Ra. Gent, Scheldedepartement, nr 309 ter.

5 december, opnieuw in het bos te Liedekerke; uitdagend trokken 80 « brigands » door Denderleeuw. Dezelfde nacht werden zij door de Franse troepen verrast en verloren 21 doden (81). De klokken, die storm hadden geluid, werden in november 1798 uit de toren gehaald en de derde dag naar Aalst gevoerd.

Pastoor Aerts zou nog beleven, niet slechts een verzachting van de antigodsdienstige wetten in 1800, maar ook de heropening van de kerk op 17 januari 1801. Het kruis kwam opnieuw op de kerktoren en de meubels vonden hun oude plaats in de kerk terug. Een konkordaat (15.7.1801) herstelde de godsdienstvrede.

Tot nog toe behoorde de parochie tot de dekenij Aalst, aartsbisdom Mechelen; voortaan werd gebroken met een eeuwen oude traditie en kwam de parochie onder Geraardsbergen en het bisdom Gent.

Pastoor Aerts was de eerste pastoor, uit de gewezen Dielegemse abdij, die te Denderleeuw werd begraven op 1 oktober 1802.

(wordt voortgezet)

IMPE. *J. de Brouwer.*

Turfwinning te Denderleeuw

Op verschillende plaatsen werd hier turf gestoken. In de Schepenboeken van het dorp (Ra. Brussel, nr 4860) komen enkele gegevens voor uit de 18e eeuw, wanneer turf werd gestoken op de Malegem en in de Miereleer (nabij de Landuitstraat). In 1764 om 160 gulden op de Malegem en om 45 gulden in de Miereleer; in 1765 respektievelijk om 222 en 45 gulden; in 1766 om 273 en 41 gulden; in 1767 samen om 200 gulden. Verder is er nog slechts spraak van de Miereleer : in 1768 om 60 gulden, in 1769 om 45 guld., in 1770 om 47 gulden, in 1771 om 105 gulden, in 1772 om 65 gulden en in 1773 om 59 gulden. Uit het kerkarchief vernemen wij dat in 1780 ook turf werd gestoken in de Leeuwermeers.

Volgende gegevens hebben betrekking op de 19e eeuw. In het Correspondentieboek, 1820-26 (Gem. archief), komt op 7 december 1820 een nota voor, waarin geschreven staat dat de turf wordt gestoken op lange gronden, veelal door de eigenaars zelf voor eigen gebruik. Er is zelfs een woord bij over de bewerking : « men steekt putten van 2 tot 2 ½ el diep, waar men de turf vindt. Na deze te hebben bovengehaald, maakt men er een soort mortel van en vormt aldus een soort turf-briquet ». Deze winning geschiedt op verscheidene plaatsen, die meestal ver uitgeput zijn, nl. op de Wijngaard 63 roeden 70 (nog 1 r. 30), in de Miereleer 5 roeden 60 (nog 0 r. 20 uit te halen), in de Polder 31 r. 45 (nog 2 r. 50), op d'Houht 20 r. 90, in de Veldenbroek 3 r. 89 (nog 3 r. 89), in de Leeuwermeers 5 r. (nog 38 r. 52) en in de Grotemeers 3 r. 30 (nog 3 r. 70).

Op 29 september 1826 bekwam de kerkfabriek de machtiging van de gedeputeerde staten van Oost-Vlaanderen turf te steken op het Foort (naast de pastorij). Deze turfsteking kon slechts aangevangen na de verkoop van bomen, wat een paar jaar duurde. Deze winning bracht voor de kerkfabriek op : in 1830 37 gulden 97 cents, in 1831 69 g. 57 c., in 1832 50 g. 57 c., in 1834 52 frank en in 1835 nog 16 frank.

Uit de Briefwisseling (1826-54) blijkt dat op 3 nov. 1842 geen turf meer werd gestoken; gedurende de zomer nog op twee plaatsen.

D.B.

(81) **Eigen Schoon en De Brabander**, jg. XVI, 1933/34, blz. 101.

Ledenlijst "Land van Aalst" 1956

Bestuursleden

Dr H. Vangassen, voorzitter, Ninove.
Dhr A. van Lul, beheerder, Vorst.
Z.E.H. J. de Brouwer, redaktiesekretaris, Impe.
E.H. V. Gaublomme, ruil- en recensiedienst, Erembodegem.
Dhr B. Boel, Herdersem; dhr M. Cornelis, Denderleeuw; dhr Fr. Courteaux, Aalst; dhr J. Pieters, Serskamp; dhr J. van Cleemput, Brasschaat; dhr J. van den Bergh, Hekelgem.

Ereleden

Dhr J. Cuypers, Overijse.
Eremajoor J. van Steenberghe, Ninove.
Gemeentebestuur van Erembodegem.
Gemeentebestuur van Hofstade.

Steunende leden

Z.E.H. Hubert Buyle, bestuurder, Aalst.
Dhr Marcel de Clippele, Asse.
Graaf G. de Liedekerke, Petegem.
Z.E.H. Richard de Moor, inspekteur, Dendermonde.
Dhr Gaston de Mulder, architekt, Woubrechtegem.
Baron P. de Saedeleer, Brussel.
Dhr H. de Schrijver, landmeter, St-Amandsberg.
Dhr Dewulf, fotograveur, Elsene.
Dr jur. Frans d'Haese, ambtenaar, Ukkel.
Z.E.H. G. Govaert, pastoor, Lede.
Kap. G. Hooremans, Brussel.
Dr jur. Jozef van den Bergh, referendaris, Hekelgem.
Dhr Michel van den Bossche, pasteibakker, Zottegem.
Juffr. Maria van Gijseghem, hoofdverpleegster, Hofstade.
Not. Edgard van Oudenhove, Denderhoutem.
Dr J. van Steenberghe, geneesheer, Ninove.

Leden

AAIGEM

Dhr Nestor Redant

AALST

E.H. Maurits Ascoop, onderpastoor
Dhr Ben. Blankaert, architekt
Dhr Kamiel Boel
Boekerij Credo
Dhr Camiel Bogaert
Dhr Jozef Borreman, nijveraar
Dhr Lodewijk Bosteels, nijveraar
Z.E.H. Hubert Buyle, Bestuurder der Zwarte Zusters
Mter Gilbert Claus, advokaat
Mej. Maria Coppens
Dhr Fritz Courteaux, onderwijzer
Dhr Om. Crommelinck, oogarts
Dhr Leon Daelman, geneesheer
Davidsfonds
Bn Etienne de Bethune
Dhr Fritz De Bisschop, groothandelaar
Dhr De Brabanter
Mter O. Debunne
Z.E.H. De Cock, pastoor-deken
Mter Victor De Gheest, advokaat
Z.E.H. Superior de Keersmaker
Dhr Raymond De Schaepdrijver, Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel
Z.E.H. Constant De Vos, sociaal bestuurder
Dhr Philemon Eemans
Dhr Leo Fosselle
Z.E.H. Jozef Goethals, pastoor O.L.V. Mijlbeke
Dhr Hil. Gravez, geneesheer
Dhr Mauritz Herdewijn, apoteker
Eerw. Moeder Overste Hospitaal
Dhr Benoit Mertens, groothandelaar

Mter Ludovic Moyersoen, volksvertegenwoordiger
Mter Hector Muylaert, advokaat
Dhr Albert Rombaut
Dhr Edgard Saeys
E.H. Sanders, kapelaan
Dr Norbert Schelfhout
Dhr Leo Singelijn
Sint Jozefschool
Z.E.H. Direkteur van het St Laurentiuscollege
Stadsbestuur
Mej. Rachel Talloen
Mevr. Hilaire Teurrekens
Dhr Karel Thielemans
Z.E.H. Antoon Thijsmans, pastoor hospitaal
Dhr Clemens Uyttersprot
E.H. Lodewijk van Bogaert, godsdienstleraar
Dhr Leo van Cleemput
Dhr Gerard Van de Steen
Dhr Fernand van Es
Dhr Karel Van Houtte, tandarts
Dhr P. Van Langenhove, geneesheer
Dhr Alex Van Lul
Dhr Pieter van Schuylenberg
Dhr Willy Verleysen
Dhr Victor Wauters, leraar
Dhr R. Wery
E.H. Maurits Weyn, onderpastoor
Dhr Willy Willockx, direkteur

ALSEMBERG

Dhr Constant Theys

ANTWERPEN

Z.E.P. Donatus
Dhr Constant Mauquoi

APPELTERRE

Dhr Em. de Bruyn

ASSE

Mter D.J. Braeckman, advokaat (Krokegem)
Dhr Marcel de Clippele
Dhr Louis Tallier-Daelman
Dhr Gerard van Wijnendaele, burgemeester

AVERBODE

Z.E.P. Verhegge, prior

BAARDEGEM

Z.E.H. Rafaël Pieters, pastoor

BAVEGEM

Z.E.H. Van der Massen, pastoor

BELSELE (Waas)

Z.E.H. Jozef Crombé, pastoor

BEVERE-bij-Oudenaarde

Dhr Eugeen de Meyer

BOIS DE LESSINES (Deux Acres)

Dhr Robert Bruyndonckx

BORSBEKE (O.-Vl.)

Mter Ch. de Vuyst, notaris

BRASSCHAAT

Dhr Jozef van Cleemput, leraar

BRUGGE

Prof. Dr Egied Strubbe, hoogleraar te Gent

BRUSSEL

Agence & Messageries de la Presse
Koninklijke Biblioteek
Dhr Eugène Debreu
Dhr François de Cacamp
Dr Albert De Poorter
Bn Paul de Sadeleer
Dhr Adhemar de Smet
Mter Fernand de Turck, notaris
Dhr Maurits Dewulf
Dr Frans d'Haese
Librairie Falk Fils (G. Van Campenhout)
Dhr Georges Hooreman, kapitein
Dhr David Katzenelenbogen, leraar geschied.
Mevr. Jeanne Minne
N.M.B.S. Bureau 01-32, documentatiedienst
Dr Rob. Roemans, leraar
Dhr Oscar Reyntens, griffier
Algemeen Rijksarchief
Dhr Jan Triest
Universiteitsbiblioteek
Dhr Arthur Vaerman, geneesheer
Dhr Victor van den Brempt
Dhr Richard van der Speeten
Dhr Albert Van Lul
Dhr August Van Lul
Dhr Jozef Van Lul
Dhr Camille van Overdijn

DENDERHOUTEM

Z.E.H. Clement Pereboom, pastoor
Dhr Petrus Sonck
Dhr Ferdinand Timmermans
Mter Edgar van Oudenhove, notaris, senator

DENDERLEEUW

Dhr Marcel Cornelis
Dhr Frans Couck, aannemer

Dhr Albert De Bom van Driessche
Dhr Raoul de Metsenaere
Eerwaarde Paters Kruisheren
Mej. Josephine Staels
Dhr Omer Stradiot, hoofdadviseur
Dhr Kamiel van Ginderdeuren

DENDERMONDE

St Pieter en Paulusabdij
Z.E.H. Richard De Moor, schoolopziener

DENDERWINDEKE

Dhr Paul De Cock

DILBEEK

Dhr Victor de Saedeleer

EDELARE

Z.E.H. Honoré Standaert, pastoor

EREMBODEGEM

Dhr P. Bruys
Dhr Hilloné Callebaut, schoolhoofd
Dhr Marc Daelman
Dhr Jozef de Clerck
Juffrouwen de Rijck
Mevr. Wed. Ediers-Raes
E.H. Valère Gaublomme, onderpastoor
Gemeentebestuur
Eerwaarde Moeder Klooster
Dhr Antoine Mollaert
Dhr Maurits Oosterlinck, leraar
Dhr Jozef Rumbaut, geneesheer
Mej. Maria Stockman
Dhr Jozef van Boven
Dhr Aimé Van der Kelen
Dhr Jozef van Geem
Dhr Albert Van Gijzegem
Mej. Adrienne Van Gijsegem
Dhr Van Impe, geneesheer

GAVERE

Dhr Louis Van Quaillie

GERAARDSBERGEN

Dhr Arthur Broekaert, geneesheer
E.H. Em. De Graeve, godsdienstleraar
Mter Julien D'Haenens, notaris
Dhr Alfred Mahauden
Z.E.H. Jozef Sterck, superior
Dr Frans van Coetsem
Dhr Robert Van den Daelen

GENT

Dhr Hubert Baeten, geneesheer
Dhr Raymond Dauw
H.E.H. Kan. Albert de Beer, hoofdopziener
E.H. Jozef de Potter, ere-aalmoezenier
H.E.H. Kan. Désiré De Swaef, diocesaanbestuurder
H.E.H. Kan. Leo de Vos, visitator
H.E.H. Kan. Leonce Eeckhout, alg. bestuurder
Dhr Joseph Fobe
Algemeen Rijksarchief
Universiteitsbiblioteek
Dhr Geraard van Herreweghen
Mter W. van Hille, advokaat

GIJZEGEM

Mej. Godelieve De Meyst
Dhr Camiel Huylebroeck, gemeentesekretaris
Direktie der Normaalschool
Eerwaarde Paters Oblaten

HAALTERT

Z.E.H. F. Buckens, pastoor
Dhr Oscar Jooris
Dhr Albert Meganck, gemeenteontvanger
E.H. Moortgat, onderpastoor
Dhr Paul Roelandt
Dhr Roger Roelants
Dhr Cyrille van de Bruelle
Dhr Maurice van Hoeck

HALLE (Essenbeek)

Mevr. Stephanie Van Cottem

HEKELGEM

Dhr Jozef van den Bergh, referendaris

HERDERSEM

Dhr Jan Ardans
Dhr Basiel Boel, leraar

HERZELE

Dhr Maurice De Buysscher

HOFSTADE

Dhr Frans Boel, leraar
E.H. Callant, onderpastoor
Mevr. Wed. E. Callebaut
Dhr Roger Callebaut, gemeentesekretaris
Dhr Romain de Ridder, burgemeester
Dhr Leonce Lievens, architekt
Z.E.H. Steyaert, pastoor
Dhr Jozef van Caeckenberghe
Gemeentebestuur
Mej. Maria van Gijseghem, hoofdverpleegster

IMPE

Z.E.H. Jozef de Brouwer, pastoor
Dhr Jos. De Mesel, schoolhoofd

ITTERBEEK

Dhr J.M. van Belleghem, hoofdambtenaar

KERKSKEN

Dhr J. Temmermans

LEDE

Dhr Marcel De Fruytier, onderwijzer
Dhr Benoit Delens, burgemeester
Dhr Jozef De Neef
Dhr Oswald Desmet
Dhr H. De Spiegeleer, apoteker
Z.E.H. Gerard Govaert, pastoor
Dhr Jules Hoste, ere-kolonel
Dhr Gustaaf Keppens, kantonaalinspekteur
Dhr Michel Matthijs, veearts
Dhr Tony Rubbens, geneesheer
E.H. Van de Merlen, onderpastoor
E.H. Frans van Roy, onderpastoor

LEUVEN

Universiteitsbiblioteek

LIEDEKERKE

Dhr Paul van Damme, ambtenaar

LUIK

Universiteitsbiblioteek

LOKEREN

Dr Roger van Driessche, architektmeetkundige

MARIAKERKE (Gent)

Mej. M. De Beer

MATER

Z.E.H. Nestor de Crick, pastoor

MECHELEN

Stadsbiblioteek

MERE

Dhr Albert d'Hoker
Dhr Daniel Lievens
Mej. Yolanda Suys

MELDERT

Z.E.H. K. Maersschalck, pastoor

MELSELE

E.H. Maurits Van der Speeten, onderpastoor

MELSEN

Dhr Jozef De Cocker

MOORSEL

Dhr Paul Van Hauwermeiren, veearts

NEDERBOELARE

Dhr Albert van den Berghe, burgemeester, volksvertegenwoordiger

NEDERBRAKEL

Mter Joseph de Waegenaere, erenotaris
E.H. Karel Van Wambeke

NEDERHASSELT

Dhr van der Schueren, burgemeester

NIEUWERKERKEN

Dhr Jozef Daem, geneesheer

NINOVE

Dhr Theo Baeten
Dhr Raphaël Barmelis
Mej. Laura de Decker
Mter Armand De Riemaecker, advokaat
Dhr Amand Druwé
Dhr Jules Lievens, apotheker
Mevr. Lena Parmentier
Stadsbestuur
Dhr Roger Uyttendaele
Dhr V. Van de Bossche
Dhr Gustaaf van de Perre
Dr Hendrik Vangassen
E.H. Van Paepegem, godsdienstleraar
Dhr Van Steenberghe, geneesheer
Dhr Jozef van Steenberghe, eremajoor
Dhr M. Violon, volksvertegenwoordiger

OKEGEM

Dhr Hector Beeckman

OOSTAKKER

Z.E.H. Omer van Bossuyt, pastoor

OOSTERZELE

E.H. Frans de Sutter, kapelaan

OPHASSELT

Dhr Hendrik Robinon

OPWIJK

Dhr Paul Lindemans, ingenieur

OUTER

Dhr J. Gossens

OVERIJSSE
Dhr Julien Cuypers

PETEGEM (Oudenaarde)
Graaf Guy de Liedekerke

POLLARE
Z.E.H. Marc Claus, pastoor

RIXENSART
Mter Henry van Parijs, rechter

RONSE
E.P. Petrus B. De Meyer, minderbroeder
Dhr Edmond Matthijs
Dhr A. Roekeloos

SCHELDEWINDEKE
Dhr Ernest de Wilde, ingenieur

SERSKAMP
Dhr Jules Pieters, gemeentesekretaris

ST-AMANDSBERG
E.H. Jan de Venter, leraar
Mej. Josée Regaert
Dhr Bert Hyppoliet De Schrijver
Dhr Frits van Acker, leraar
Dhr R. Van der Straeten
Dhr Verhegge

ST-DENIJS-WESTREM
Prof. Dr Siegfried de Laet

ST-JORIS-WEERT
Graaf Thierry de Limburg Stirum

ST-KATHELIJNE-LOMBEEK
Z.E.H. Emiel Torfs, pastoor

ST-MARTENS-LIERDE
Z.E.H. Cyriel Morre, pastoor

ST-NIKLAAS-WAAS
E.H. Marcel Ascoop, leraar
Z.E.H. Jozef van Sterthem, pastoor

ST-PAUWELS-WAAS
E.H. Albert Van den Steen, onderpastoor

ST-TRUIDEN
Dhr Omer Vanderhaegen, ereleraar

SMEEREBBE-VLOERZEGEM
Dhr Gilbert Pessemier, technisch leraar

STRIJPEN
Dr Leon de Vos
Dhr Nestor van de Bossche

TURNHOUT
Dhr Marcel Boone

VIANE-MOERBEKE
Z.E.H. Denis Gabriel, pastoor

VLEKKEM
Dhr Jules Henderickx

VLIERZELE
Z.E.H. Sabbot, pastoor
Mej. Vic. Meersschaut
Dhr H. Van Bever, rechter

VOORDE
Dhr Paul van de Noortgate

WAARBEKE
Dhr René Mignon

WANZELE
Dhr Alfons Grepdonk

WETTEREN
Z.E.H. Jan Frans Bosteels, alg. bestuurder
E.H. Cyriel Smet, onderpastoor
Dhr Jaak Wouters, rijksveearts

WOUBRECHTEGEM
Dhr Gaston de Mulder, architekt

ZELZATE
Z.E.H. Lodewijk Van de Velde, pastoor

ZOTTEGEM
Dhr Frans de Vleeschauwer
Dhr Michel van den Bossche

ZWEVEZELE
Dhr Marcel Callewaert

ZWIJNDRECHT
Dhr Pieter Bernaers-Baeyens

BELGISCH-KONGO
Dhr Cyrille Van Couwenberghe-De Vos
c/o H.C.B. Kisia Leverville

ARGENTINIE
Roberto van Steenberghe de Dourmont
Buenos Aires.

INHOUDSTAFEL

1956

B. Boel	— Onze vijfde Gouwdag	209
	— Folklore uit Baardegem	265
Fr. Courteaux	— 1856. Een spoorwegstation, een standbeeld en... een klooster	105
	— Aalst. Een eeuw evolutie	170
	— 1830. Ontruiming van Aalst door de Hollandse troepen	207
	— Uit het volksleven	208
J. de Brouwer	— Parochie en Parochieleven te Haaltert	20
	— Demografische en sociaal-ekonomische evolutie van Haaltert	49
	— De pastoors en het parochieleven te Denderleeuw	244, 289
	— Turfwinning te Denderleeuw	303
J.G. de Brouwere	— Theodoricus Martini Alostanus	151
Fr. de Cacamp	— Dertig maanden uit de Geschiedenis van Aalst (juni 1579 tot december 1581)	117
P.B. de Meyer	— Folklore uit Baardegem	265
L. Elaut	— Voortgezet onderricht voor vroedvrouwen in de kastelenij van Aalst op het einde van de 18e E.	1, 84
	— Nog een medisch humanist uit Geraardsbergen: Jan Stul	283
V. Gaublomme	— Onze Bibliografie	253
M. Gysseling	— Op topônymische verkenning te Aalst	114
C. Theys	— Uit het vroegere volksleven: een uitzinnige	48
	— Diefstallen te Meerbeke	213
	— Diefstallen van paarden en paardenstaarten	287
Fr. Vanacker	— Verzet van de Aalsterse Buildragers tegen de Stadhouder in 1649	107
J. van Cleemput	— De Leenverheffing der Blauwververs en Garentwijnders te Aalst in de 18e eeuw	164
	— De oostelijke Limes van het Graafschap Vlaanderen in 1338. Met een Excursie over de toponiem Kattestraat te Aalst	231
H. Vangassen	— Iconografie van Aalst (1848-1890)	98
	— Plaatsnamen te Ninove — Hydronymie	214
	— Een Volkstelling te Ninove in 1784	258

A. van Lul — Een Geraardsbergse Waterdokter in de 19e eeuw 16
— Aalst. Een eeuw evolutie 170
— De Belgische « Stamfamiliën » in de 17e en 18e eeuw Omslag nr 1
— Boekbespreking : Geschiedenis van Nederbrakel, Opbrakel en omstreken Omslag nr 5
— Boekbespreking : Van meiseniersbloed Omslag nr 6

J. van Twambeke — De Heren van Brakel 242

De Redaktie — Onze Ereleden en Steunende leden Omslag nrs 2, 3, 5
— Onze Gouwdag Omslag nr 3
— Onze Voorzitter aan de eer ! 116
— Hulde aan Constant Theys 257
— Ledenlijst 1956 304

ANALYTISCHE TAFEL

BIBLIOGRAFIE 253

BIOGRAFIE
Modest de Cock (19e E.) 16
Theodoricus Martini Alostanus (15e E.) 151
Jan Stul (16e/17e E.) 283

DEMOGRAFIE
Aalst 170
Haaltert 49

GESCHIEDENIS

sociaal-ekonomische
Aalst 107, 170
Denderleeuw 303
Haaltert 63
Ninove 258

godsdienstige
Aalst 105
Denderleeuw 244, 289
Haaltert 20

iconografie
Aalst 98

kultuurgeschiedenis
geneeskunde 1, 16, 84, 283

militaire
Aalst (1579) 117, 207
Denderlinie (1338) 231

rechtsgeschiedenis
Aalst 107
diefstallen 213, 287
leenverheffing 164

staatskundig
Aalst (1579) 117

GESLACHTSKUNDE Dirk Martens 151
Belgische Stamfamiliën omslag nr 1

NAAMKUNDE **plaatsnaamkunde**
Aalst 114
Ninove — Hydronymie 214

VERENIGINGSLEVEN onze gouwdag 209

VOLKSKUNDE Uit het volksleven 98, 208, 213, 287
Baardegem 265

REGISTER OP DE AARDRIJKSKUNDIGE NAMEN

Aalst 1, 14, 15, 32, 66, 80, 84, **98, 105, 107, 114, 117, 151, 160, 164, 170, 207,** 208, **209, 231**
Ammengijs 8
Appelterre 8
Aspelare 8, 85, 262, 264
Baardegem 265
Bambrugge 5, 6, 85
Bavegem 90
Berchem 8, 14
Borgt-Lombeek 287
Bornem 231
Borsbeke 31
Brakel 242
Bottelare 9
Burst 5, 6, 85
Deftinge 29
Denderhoutem 89, 169
Denderleeuw 244, 289, 303
Dendermonde 231
Denderwindeke 10
Elene 5
Ename 7, 88
Erembodegem 9. 81, 88
Erondegem 89
Erpe 90
Etikhove 87
Gavere 86
Gentbrugge 29, 89
Geraardsbergen 5, 14, **16,** 66, 124, 127, **231, 283**
Gijzenzele 11
Gontrode 11, 88
Grimminge 87
Haaltert 11, **20, 49**
Herdersem 89
Herlinkhove 261
Herzele 90
Iddergem 9, 14
Impe 8. 88
Kerksken 11, 81
Kwaremont 9

Landskouter 88
Lede 7, 29, 161
Lemberge 99
Letterhoutem 12
Leupegem 14, 15
Liedekerke 129, 130, 131, 132
Lieferinge 91
Massemen 88
Meerbeke 213, 288
Meilegem 87
Melle 8, 89
Melsen 10
Mere 11
Merelbeke 7, 90
Mespelare 11
Michelbeke 6, 12
Munte 9
Nederename 88
Neigem 287
Nieuwerkerken 169
Ninove 123, 124, 125, 126, **214, 258,** 287, 288
Onkerzele 26
Oombergen 9
Oordegem 10, 90
Oosterzele 11
Opbrakel 9
Ophasselt 10
Ottergem 10, 89, 90
Outer 26, 88, 262, 264
Overboelare 27, 89
Ronse 29
Rozenaken 8
Ruien 9
Schelderode 9
Schendelbeke 231
Serskamp 9, 84, 90
S.-Kornelis-Horebeke 6, 48
S.-Lievens-Houtem 10, 90
S.-Maria-Horebeke 29
S.-Maria-Lierde 11, 88
S.-Maria-Oudenhove 6, 20
Smetlede 10, 90
Viane 12, 87
Vlierzele 90
Voorde 13
Vurste 26
Westrem 88
Wetteren 10
Zarlardinge 8
Zonnegem 7
Zottegem 6, 14
Zulzeke 9

Lees...

en

Handel

naar de belangrijke mededeling op blz. II van de omslag.

DANK U!

Boekbespreking

VAN MEISENIERSBLOED

Gedurende eeuwen, tot op het einde van het Oud Regime, trokken Brabantse landlieden uit alle dorpen van West-Brabant naar Grimbergen om er hun meisenierschap te gaan bewijzen vóór de plaatselijke schepeenbank en er hun meiseniersbrief in ontvangst te nemen. « ... Meisseniers waren de afstammelingen van de oudtijds vrijgenaakte lijfeigenen... hun voornaamste voorrecht bestond... in de vrijstelling van de Dode hand en van alle karweien » ... en het recht om alleen gevonnisd te worden vóór de eigen schepenbank, waar ook het aangeklaagde misdrijf moge gebeurd zijn. Neringdoeners hadden vrijheid van tol over geheel Brabant. De instelling kan dus best vergeleken worden met het buitenpoorterschap dat wij o.a. te Aalst en voornamelijk te Geraardsbergen aantreffen.

Het is een gelukkige gedachte geweest van Dr Jan LINDEMANS het nog bestaande archief der schepengriffies van Grimbergen, Brussegem en Buggenhout te excerperen en daaruit meer dan 10.000 namen te putten van meiseniers. De lijst is alfabetisch en chronologisch opgevat. De spellingsvarianten van de familienaam worden mede opgenomen. Elk artikel geeft eerst de datum van de akte, de naam van de opgenomen meisenier, de naam van de ouders, de geboorteplaats en, zo hij verhuisde, de plaats waar hij op dat ogenblik woont, vervolgens de namen van de getuigen en de aanduiding van hun verwantschap met de nieuwe meisenier. Zoals met ziet, een zeer rijke bron voor al wie aan familiekunde doet.

De lijsten werden gepubliceerd in EIGEN SCHOON EN DE BRABANDER van 1944 t/m 1956 en in overdrukken samengebundeld ten gerieve van de gegadigden, die wij vermoeden heel talrijk te zijn.

De prijs in de boekhandel bedraagt 270 frank, voor de leden der heemkundige vereniging HET LAND VAN AALST verminderd tot 180 Fr. + 2 Fr. port, mits dadelijke storting van het bedrag op P.R. Nr 1012.42 van J. Lindemans, te Laken, en mededeling van hun hoedanigheid op de keerzijde van de betaalstrook.

Ten zeerste aanbevolen. Men haaste zich echter want de oplage is beperkt.

VORST. **A. van Lul.**

HET LAND VAN AALST

Tweemaandelijks tijdschrift.

Voorzitter : Dr H. Vangassen, Steenweg op Denderhoutem, 53, Ninove.
Beheerder : Albert van Lul, de Nayerlaan, 51 Vorst (Brussel),
Redaktiesekretaris : E.H. J. de Brouwer, pastorij, Impe.

Prijs van het jaarabonnement voor leden : 100 fr. voor steunende leden : 200 fr. en voor ereleden : 500 fr., te storten op de postrekening « Het Land van Aalst », nr 5869.11.

INHOUD VAN Nr 6

1956

Hulde aan Constant Theys 257

H. Vangassen — Een Volkstelling te Ninove in 1784 258

Petrus M. de Meyer & B. Boel — Folklore uit Baardegem 265

L. Elaut — Nog een medisch humanist uit Geraardsbergen : Jan Stul 283

C. Th. — Uit het vroegere Volksleven : Diefstallen van paarden en paardenstaarten 287

J. de Brouwer — Bijdrage tot de Geschiedenis van Denderleeuw. II. De Pastoors en het Parochieleven 289

D.B. — Turfwinning te Denderleeuw 303

Ledenlijst 1956 304

Inhoudstafel 1956 309

Analytische Tafel 310

Register op de aardrijkskundige namen 311

Aan onze Leden II

Boekbespreking III

Drukkerij « De Aankondiger », Dr. De Moorstraat, 6, Aalst - Tel. 248.18.